De koning komt voorbij

Sybren Polet

bron
Sybren Polet, *De koning komt voorbij*. De Bezige Bij, Amsterdam 1965

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/pole001koni01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

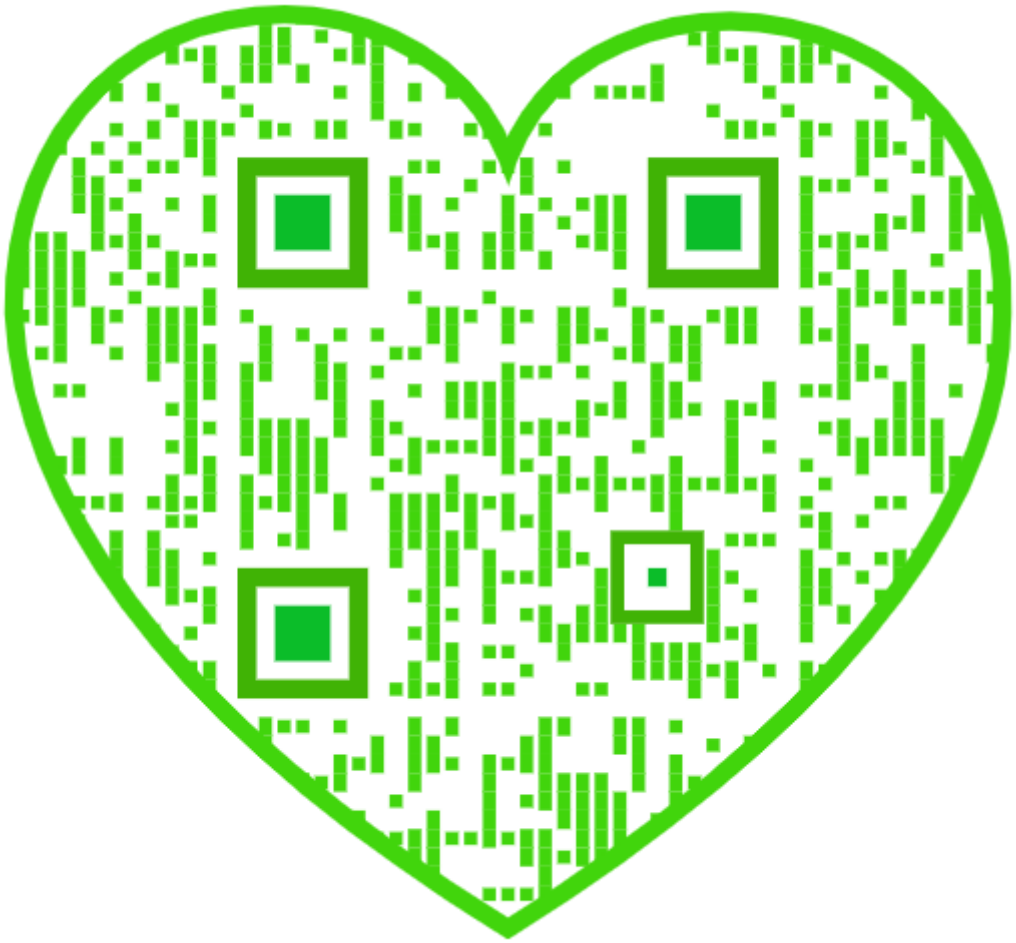

[Woord vooraf]

DE KONING KOMT VOORBIJ werd voor het eerst opgevoerd door *Toneelgroep Studio* op 13 mei 1965 te Amsterdam, ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de Vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels.

De rolverdeling was als volgt:

BRUIN - *Frans Vorstman*
SASKIA - *Els Bouwman*
MANNIE - *Peter Oosthoek*
MAJA - *Ingeborg Uijt den Bogaard*
NAMNAM - *Jules Hamel*
CILY - *Dore Smit*

Regie *Rudi van Vlaenderen*
Dekors *Lou Steenbergen*
Kostuums *Lisette van Meeteren*

Eerste stadium

Eerste tafreel

Hoek van een kamer. Links een reusachtige tafelpoot en een klein deel van het tafelblad op meer dan hoofdshoogte. De rest van de tafel is onzichtbaar. Ook de andere rekwisieten zijn heel groot, waar onder de slinger van een verder onzichtbare hangklok, een poef, een leunstoel, een radio, etc. In de achterwand een tuimelraam of een deel van een raam op iets meer dan manshoogte; het raam staat op een kier.
In de hoek rechts een zitje, bestaande uit een rood geverfde, lage (kinder)tafel en vier kleurige houten (kinder)fauteuils van normaal grote-mensenformaat, alsmede een eenvoudige bank van kisten met een doek erover, die als sofa dienst doet; op de tafel theekopjes, etc., op een (groot) voetenbankje onder de grote tafel een theepot of een theelichtje normaal formaat. Op de voorgrond speelgoed, weer van abnormale omvang, waaronder bijv. een treinstel van hout.

In het eerste stadium zijn de paren van middelbare leeftijd of iets ouder - de mannen gaan gekleed in een stemmig pak, de vrouwen dragen bedaagde jurken of een deux pièce. Namnam, de baby, is een stokoude man met sneeuwwit haar en een witte baard; hij draagt ook een stemmig of zwart pak. Cily, die later opkomt, is zoveel mogelijk leeftijdsloos.
De gezichten van de paren zijn jeugdig bijgeschminkt en misschien dragen ze ietwat opbollende voorhoofdsmaskers met bijbehorend kapsel; dit laatste echter alleen wanneer het geen kluchteffekt oplevert.
Ze praten kinderlijk en ernstig, reageren snel, veranderen

snel van stemming. Het zijn kinderen, maar reeds typen; ze spelen volwassenen, behalve natuurlijk Namnam, die als het ware gedwongen wordt de rol van baby te spelen. Als het doek opgaat zit Bruin in een fauteuil en leest een stripboekje. Hij behoort tot het ingekeerde type, met een neiging naar het intellektuele en het dromerige; in zijn reakties is hij soms wat aarzelend.
Saskia zit rechts op een hoek van de bank en breit aan een paardetoom. Ze is een moederlijk type, dat niet uit zichzelf reageert en, althans in dit stadium, niet wenst op te vallen. Naast haar ligt Namnam niets te doen of te spelen met zijn lippen: prr, prr.
Van links tussen de schermen komen Maja en Mannie op; ze blijven staan voor een onzichtbare deur. Maja is een goeduitziende, goedgeklede vrouw, Mannie het type van de zelfverzekerde doener. Hij klopt aan.

SASKIA
Er wordt geklopt geloof ik.

BRUIN ***kijkt verbaasd op***
Ik hoor niks.

Beduidt haar te blijven zitten.

MAJA
Ze doen niet open.

MANNIE
Ze doen of ze niks horen. Even wachten met opendoen staat sjiek.

Hij klopt opnieuw, harder nu. Saskia en Bruin kijken beiden naar de 'ingang' zonder op te staan.

MAJA
Als ze bij ons op visite komen, laten we ze een heel jaar wachten.

MANNIE ***ongeduldig***
Nu wordt het toch echt tijd dat ze opendoen, ze

weten dat we er zijn. Ik heb geen zin in de kou te blijven staan wachten tot Bruin z'n Donald Duck uit heeft. Tenslotte mogen ze blij zijn dat we komen.

MAJA

Zo is het.

Mannie bonkt nu hard op 'de deur'.

BRUIN *luid*

Er wordt geloof ik geklopt.

SASKIA

Ik dacht al dat ik iets hoorde. Doe jij even open?

Bruin legt zijn stripboekje neer en doet open. Saskia staat op en trekt vlug de kleren van Namnam recht.

BRUIN *verrast*

Ah, zijn jullie het? Leuk. Kom binnen! Het is koud buiten.

Draait zich om, roept

Saskia, daar zijn Mannie en Maja!

SASKIA

Gut, wat een verrassing.

Ze komen 'binnen', Maja paraderend als een goudhaantje, Mannie met een immense mannelijke waardigheid. Maja rilt overdreven. Er worden handen geschud, zij het een beetje onhandig en stug. Mannie geeft alleen Bruin een hand, Maja alleen Saskia.

MANNIE

Hallo!

MAJA

Dagdag!

SASKIA

Dag!

MAJA *tegen Namnam*

Dag.

Namnam reageert niet of draait alleen met zijn ogen en doet tata met zijn handje.

BRUIN
Hoe gaat het er mee?

MANNIE ***een beetje nukkig***
Kon slechter. De ene borst smaakt wel eens beter dan de andere. - Maar je had ons wel eens wat korter mogen laten wachten. Mijn vader zegt altijd: Twee volle minuten is genoeg; als je de mensen langer laat wachten dan twee volle minuten worden ze netelig.

BRUIN ***verontschuldigend***
Het waren er maar twee. Twee volle minuten lijken altijd langer dan twee gewone.

MANNIE
Hoe weet jij dat? Je kunt niet eens klok kijken.

BRUIN
O nee?

Wijst verontwaardigd met zijn vinger naar de onzichtbare wijzerplaat van de klok.

SASKIA
Kom, we gaan nog geen ruzie maken. - Wat zeggen jullie van ons nieuwe huis?

Bruin laat zijn arm zakken en ziet van het kloklezen af.

MAJA ***jaloers***
Hebben jullie een nieuw huis? Dat had je ons wel eens eerder mogen zeggen.

BRUIN ***een tikje kribbig***
We hoeven toch niet álles van tevoren af te spreken? Jullie komen gewoon naar ons nieuwe huis kijken, net als wij gisteren naar jullie huis.

SASKIA
Nou, hoe vinden jullie het?

MAJA ***aanstellerig bedachtzaam***
Mooi, heel mooi.

MANNIE ***wijdbeens rondlopend, de behuizing op z'n merites takserend***
Hoeveel kamers heeft dit huis eigenlijk?

BRUIN ***trots***
Zevenentachtig.

MANNIE
Hm, zevenentachtig. Een beetje groot voor jullie tweeën, is het niet?

BRUIN
Voor ons drieën. We hebben een kind. Jouw huis heeft er zevenenzeventig! Tien kamers minder en jullie hebben geen kind.

MANNIE
We hebben allang weer een nieuw huis gekocht. Over de honderd kamers! Dát huis moet je zien. In iedere kamer een televisietoestel en een klok.

Bruin trekt een benepen gezicht; Mannie is hem te slim af geweest.

BRUIN
Wij gaan de kamers verhuren.

MANNIE
Wij ook.

BRUIN
Eén hebben we er al aan iemand verhuurd: een clown.

MANNIE
Een clown? - dat is niemand.

BRUIN

Dat dacht je maar. Een clown is wel duizend mensen, want hij is altijd iemand anders.

MANNIE

Op die manier heb je gauw je huis vol.

Ondertussen hebben ze zich naar de hoek begeven waar thee gedronken zal worden. Maja zit al, koket, de benen over elkaar, de rok tot boven haar knieën. Mannie plant zich neer, mannelijk. Bruin blijft nog even bij de sofa staan, waar Namnam het allemaal in zich opneemt. Als hij iets wil zeggen krijgt hij een teken dat hij zich stil moet houden. Saskia haalt de theepot onder de grote tafel vandaan, waar hij op het voetenbankje staat te trekken, terwijl Bruin begint te fantaseren en een mimespel opvoert.

BRUIN

Die clown hè... Soms is hij een generaal

Stramme houding, hand aan de sabel

met een neus als een lantarenpaal;

Schetst met zijn vinger een neus - de Gaulle; kijkt gebiedend links en rechts

dan weer is hij een kantoorbediende

Gebogen schouders, pen achter 't oor

die van de week vijf cent te weinig verdiende;

Zuinig gezicht, vingerbewegingen van geldtellen

of een vlaams visserke-vis

Een hengel in de uitgestrekte hand, buik naar voren als het Brusselse Manneke

die in de goudvissenkom heeft ge-plast.

Draait zijn hoofd naar het publiek, roept

Awel zulle!

Springt snel om, wijdbeens

of een woeste cowboy te paard

Eén hand aan de teugel, de andere zwaaiend met een lasso

wie niemand op aard evenaart;

Werpt de lasso naar Mannie, trekt hem aan. Mannie duwt de lasso kregelig van zich af

dan weer een muzikant,

Dwarsfluit.

die speelt op de fluit van zijn hand;

Speelt een paar trillers

en zondags -

ernstig

zondags is hij een dominee, die bidt
voor de smid die in de kachelpijp zit.

Bidt.

SASKIA
Allemaal thee?

MAJA
Graag.

Saskia begint thee in te schenken.

MANNIE
Wij hebben ook een kamer verhuurd. Aan een politieagent.

SASKIA
Een echte?

MANNIE ***knikt. Hij probeert ook te fantaseren en iets interessants uit te beelden, maar zijn mime is gebrekkiger dan die van Bruin, zijn fantasie beperkter. Toch raakt hij aardig op dreef.***
Hij heeft een prachtig uniform,
met zilveren knopen en vloeken,
en op zijn schouder een regenworm.

Hij geeft aan waar de knopen zitten, tot op zijn gulp, en

waar de streep op de schouder. Hij denkt na, dan vlug

Hij heeft een snor die hij opplakt als hij dienst heeft.

Plakt een denkbeeldige snor op.

Als hij thuiskomt klopt hij altijd met zijn sabel op de deur;
dan krijgen we iets van hem: een autoped of een waterpistooltje - wát hij maar gestolen heeft.

MAJA ***geheimzinnig***
's Avonds gaat hij altijd uit stelen, weet je.

MANNIE
Daaraan kun je zien dat het een echte politieagent is.

MAJA
Waar heeft ie anders z'n uniform voor.

SASKIA
Je mag niet stelen!

MANNIE
O nee? Van wie niet?

BRUIN
Je mag alleen stelen wat je anders toch zou krijgen.

MANNIE
Precies! Stelen is alleen maar iets eerder nemen dan ze het geven willen.

SASKIA
Wat je tóch krijgt hoef je niet te stelen.

MANNIE
Jawel, want je krijgt het altijd te láát.

SASKIA ***tegen Bruin***
Waarom heb jij dan niet aan een politieagent gedacht?

BRUIN ***haalt zijn schouders op***
Ik wist toch niet dat Mannie eraan zou denken.

SASKIA ***tegen Maja***
Suiker en melk?

MAJA
Dank je; alleen suiker.

SASKIA
Mannie?

MANNIE
Alleen melk. -

Tegen Bruin

Als je maar weet dat je mijn agent niet na mag maken; wie het eerst iets bedenkt, van die is het.

BRUIN
Maar ik heb lekker een clown bedacht.

MANNIE
Een clown bedenken kan iedereen.

Bruin gaat verslagen op de rand van de bank zitten. Ze drinken zwijgend van hun thee.

SASKIA
Maar wij hebben een babypop!

MAJA
Ja, kijk eens, Mannie, ze hebben een pop. Leuk hè?

Mannie knikt ongeïnteresseerd.

Wat is het, een jongen of een meisje?

SASKIA
De ene dag is het een jongen, de andere dag een meisje. Vandaag is het een jongen. Hij is heel lief.

MAJA
Hoe heet het kereltje?

SASKIA
Namnam. Hij mag bij ons in de kamer wonen, hè

Namnam; als ie niet te veel vuil maakt. Weet je, soms is het net een jonge hond.

Ze strijkt hem over zijn hoofd. Namnam wil rechtop gaan zitten, maar krijgt een duw achterover.

NAMNAM
Ik ben geen hond. En mag ik nu ook eens wat zeggen?

BRUIN
Nee. Jij kunt nog niet praten. Nu niet lastig worden, hoor.

Ze drinken weer van hun thee.

MANNIE
Als ik een pop heb mag hij álles.

BRUIN
Alles?

MANNIE
Ja.

BRUIN
Ook praten?

MANNIE ***knikt***
Alles. Net als mijn vader.

BRUIN ***verlekkerd***
Ik heb lekker geen vader.

MANNIE
Heb jij geen vader?

BRUIN
Neee.

MAJA
Ook geen moeder?

BRUIN
Nee, ook geen moeder.

Mannie kijkt alsof het voor 't eerst tot hem doordringt dat iets niet hebben aantrekkelijker kan zijn dan alles hebben.

MANNIE
Ik heb geen gróótvader.

BRUIN
Dat zegt niets.

Slim

Wie geen vader heeft, heeft ook geen grootvader.

Mannie zwijgt. Hij heeft verloren. Stilte.

SASKIA
Wie wil er nog een kopje thee?

MANNIE
Ik.

Ritueel van het thee inschenken.
Door het open raam komen straatgeluiden de kamer binnen; het toeteren van een auto, geroezemoes, kinderstemmen.
Ze drinken weer zwijgend van hun thee; als de een zijn kopje opneemt, drinken ze allemaal.

MANNIE ***zijn borst strekkend, uitdagend***
Ik ben sterk.

Stilte.

SASKIA ***zachtjes***
Bruin ook.

MANNIE
Ik ben héél sterk.

Iedereen zwijgt, Bruin kijkt even een andere kant op.

MANNIE ***tegen Bruin***
Zullen we vechten?

Hij staat op en maakt boksbewegingen in de lucht.

BRUIN ***timide***
Nee...

MANNIE
Waarom niet?

BRUIN
Vechten heeft geen zin.

MANNIE
Het heeft geen zin als je niet kunt winnen. Ik win. Voor mij heeft vechten zin.

Boksbewegingen.

Kom op.

BRUIN
Nee! Want - straks komt de Koning voorbij!

Mannie verstart. Maja, Saskia en Namnam kijken hem met grote ogen van bewondering aan. Stilte, ook van de geluiden buiten. Dan

MANNIE
Je liegt.

Bruin schudt zijn hoofd.

MANNIE ***schreeuwt***
Je hebt het bedácht!

BRUIN ***schreeuwt***
Nietwaar! Nietwaar!

MANNIE
Welwaar!

Hij vliegt op hem toe.

Plotseling gaat de deur open en Cily komt binnen. Cily is een tamelijk leeftijdsloze vrouw, die de indruk maakt een verlegen meisje te zijn dat zich moeilijk een houding weet te geven, maar dat dit - zo nodig - wel leert. De anderen doen of er niets gebeurd is. Namnam gaat rechtop zitten, maar krijgt opnieuw een duw in de borst.

CILY
O, jullie hebben visite.

Ze wil zich terugtrekken.

SASKIA

Nee, kom maar. Er zit nog precies één kopje thee in de pot.

Ze geeft haar een hand.

Leuk dat je even langs komt.

BRUIN ***vormelijk***

Kennen jullie elkaar? - Dit is Maja; dit is Cily.

Ze geven elkaar deftig een hand.

MAJA

Aangenaam.

SASKIA

Dit is Mannie.

MANNIE ***nors***

Natuurlijk ken ik haar, ze woont naast me.

Hij geeft haar geen hand.

Ze kijken hem allemaal geprikkeld aan. Mannie heeft voor de tweede keer de droom verbroken.
Bruin wijst op de poef.

BRUIN ***tegen Cily***

Ga jij daar maar zitten.

CILY ***gaat op de poef zitten en pakt haar kopje thee aan. Ze buigt zich voorover en zegt met geheimzinnige stem***

Hebben jullie het al gehoord?

BRUIN

Wat?

CILY

De Koning komt voorbij!

MANNIE ***verstart weer en rijst langzaam omhoog***

Nee...

Iedereen kijkt naar Bruin, die zelf ook eerst verwonderd opziet, maar daarna glimlacht en trots-bescheiden zijn ogen sluit.
De lichten doven half, enkele sekonden lang.

Tweede tafreel

MANNIE ***gaat er breeduit bij zitten, ironisch***
Zo, Bruin heeft abnormale gaven, hè Bruin?

Bruin spreidt verontschuldigend zijn handen open.

Bruin gelooft in het hoge, is het niet?

BRUIN
Niet zo erg hoog.

MANNIE
Hoe hoog dan wel?

Bruin haalt zijn schouders op. Hij weet het niet.

Zo hoog als de bomen?

BRUIN ***verlegen***
Iets hoger.

MANNIE
Als een vliegmachine?

BRUIN ***stoutmoedig***
Als de sterren.

MAJA
Daar hoef je niet in te geloven. Die kun je zien.

Mannie wuift haar interruptie ongeduldig weg.

MANNIE ***vooroverbuigend***
Of nog hoger, Bruin? Iets helemaal áchter de sterren?

BRUIN
Nee.

MANNIE
Nou, ik weet het niet, ik weet het zo net niet.

Zijn vinger heffend

Mannie zal Bruin in de gaten houden.

Lachend

Met een verrekijker!

MAJA ***proestend***

Met een verrekijker!

MANNIE ***zijn sukses uitbuitend***
Die Bruin! Hij snuift met zijn lange neus in de wind als er iets hoogs voorbij komt - de Koning...

BRUIN ***de verdienste afwijzend***
Och, iedere dag komt er wel een Koning voorbij.

CILY ***naïef***
Meen je dat?

MANNIE ***na een geprikkelde blik in haar richting***
Kunst om het dan te raden. - Je kunt iedereen wel Koning noemen.

BRUIN
Niet iedereen.

MANNIE
O nee? Waar zie je dan aan dat het een Koning is?

BRUIN ***enthousiast, maar in het begin hakkelend***
Aan zijn ogen, zijn ogen zijn twee sterren,
en zijn hoofd, dat schittert als de zon.

MANNIE
Hm.

BRUIN ***enthousiast***
Zijn gedachten zijn straaljagers, die voor hem uitvliegen.
En overal waar hij komt strooit hij ogen rond, die alles zien;
oren, die alles horen; vingers, die alles doen.
Hij ziet alles, hoort alles, weet alles.
Als hij iets wil, zegt hij het meteen, en het ís er meteen.

MANNIE
Toe maar.

BRUIN ***onverstoord***
Hij geeft wat hij heeft en houdt evenveel over.
En iedereen die hem hoort moet lachen, want hij is een grote komiek;
en wie hem ziet wordt gelukkig, z'n hele leven lang.
Hij kan alles, weet alles, doet alles.

Bedaarder, ernstig

En alle mensen vertrouwen hem, want hij kan niet liegen...

MANNIE ***hem afbrekend, cynisch, tegen Cily***
Geloof jij het?

CILY ***timide***
Ik weet het niet.

MAJA ***uitdagend***
Ik wel.

MANNIE
Hu, zij wel.

MAJA
Ja. En ik vind Bruin een aardig jongetje. Hij weet tenminste een Koning te bedenken.

MANNIE
Zulke Koningen bestaan niet eens.

MAJA
O nee? Bestaat de zon soms niet?

MANNIE
Jawel.

MAJA
En de sterren?

MANNIE ***minder op z'n gemak***
Jawel.

MAJA
En straaljagers?

MANNIE

Ja.

MAJA ***handgebaar; triomfantelijk***

Nou dan!

Mannie wil nog wat zeggen, maar houdt zich in. Tenslotte is het bewijs geleverd. Hij trekt zich mokkend terug op zichzelf, na nog eenmaal kwaad in de richting van Bruin gekeken te hebben.

MAJA ***tegen Bruin***

Zal ik je een kus geven?

Bruin kijkt verlegen naar Saskia. Deze schudt haar hoofd.

BRUIN

Nee.

MAJA

Waarom niet?

Bruin haalt vragend zijn schouders op.

Goed, het hoeft al niet meer. Je zult er nog wel eens spijt van krijgen.

BRUIN

Waarschijnlijk wel.

Mannie is opgesprongen en weer gaan zitten.

BRUIN ***tegen Maja***

Wil je een sigaret?

MAJA

Alsjeblieft.

Ze kruist haar benen en trekt haar rok hoog op tot boven haar knieën.

BRUIN

Zelf gerold. Van echt krantepapier.

Geeft haar vuur door zijn gesloten vuist als aansteker onder de sigaret te houden.

MAJA

Dank je wel.

Saskia neemt ook een sigaret, krijgt vuur, Namnam steekt tevergeefs zijn hand uit.

MAJA ***diep inhalerend***
Hij smaakt lekker. Het was zeker een goeie krant.

BRUIN ***presenteert***
Mannie?

MANNIE ***kortaf***
Nee.

Ze roken daarna enkele zwaargeladen ogenblikken. Mannie pakt een stripboekje van tafel, bladert er in en gooit het weg. Springt op.

MANNIE ***uitdagend***
Maar ik heb lekker de grootste.

BRUIN ***halfhartig***
Ik.

MANNIE
Laat dan eens zien; gaan we eerlijk vergelijken.

Bruin weifelt.

Of durf je niet?

BRUIN
O, jawel...

MANNIE
Nou, kom op dan. Maja is scheidsrechter.

Bruin stelt zich schoorvoetend naast Mannie op, die al met de rug naar het publiek staat. Ze planten hun voeten een eindje van elkaar en laten zien wat ze hebben, de ene hand voor hun buik. Maja giechelt, Saskia trekt een ernstig gezicht, Cily kijkt wat geschrokken. Namnam gaat rechtop zitten om beter te kunnen zien en klapt enthousiast in zijn handen.
Maja neemt de twee jongeheren aandachtig op, zuigt haar lippen naar binnen, schudt aarzelend haar hoofd.

MANNIE

Nou?

MAJA ***nog even de spanning rekkend, dan gedecideerd***

Mannie. Mannie heeft de grootste -

Mannie slaat zich met één hand op de borst

- eerlijk is eerlijk. Maar Bruin heeft de intelligentste.

Giechelend

Met een puntje.

BRUIN ***knikt éénmaal goedkeurend met z'n hoofd***

Dank je.

Ze bergen weer op wat ze hebben, daarbij even het zitvlak naar achteren brengend zoals mannen in een urinoir dat doen en gaan weer zitten, beiden tamelijk tevreden. Ze drinken het laatste slokje thee uit hun kopjes.

MANNIE

Zit er geen muziek in die radio van jullie?

Wijst met uitgestoken vinger beschuldigend naar de radio.

BRUIN

Soms wel. Soms niet.

MANNIE

Zet hem dan eens aan.

BRUIN ***aarzelend***

Het mag niet, van mijn vader.

MANNIE ***grijnzend***

En ik dacht dat je geen vader had.

BRUIN ***in het nauw gebracht***

Daarstraks niet, nou wel. Kan ik er wat aan doen! Soms is hij er ineens en dan weer is hij weg; dat maakt hij helemaal zelf uit.

Schreeuwt tamelijk verontwaardigd

Kan ik er wat aan doen dat ik een vader heb!

Mannie houdt twijfelend het hoofd schuin, niet onte-

vreden; hij is weer aan de winnende hand.

MANNIE

Nou, dan zal Mannie wel eens kijken.

Hij loopt naar de radio, drukt de knop in, die hij op zijn tenen staande net kan bereiken. Als de radio - hard - muziek geeft

Olé!

Ze storten zich allemaal in een wilde dans (twist), eerst Mannie, dan Maja en Bruin, en tenslotte Saskia. Cily blijft zitten of trekt de stoute schoenen aan en wiegt wat met haar heupen. Namnam kijkt jaloers toe, richt zich op, klapt weer in zijn handen en schokt met het bovenlichaam. Bij wijze van tegenstelling is de muziek geen dansmuziek, maar een wild zangnummer, bijv. een gospelsong van Mahalia Jackson. De dans ontaardt in een wilde brooddronkenheid, op het hoogtepunt waarvan Maja zich in het midden van de kring opstelt en een kinderlijke striptease ten beste geeft: schoenen, sokjes of kousen, truitje, rok, tot ze in haar onderjurk of hemdje staat.
Op dat moment buldert een mikrofoonstem

MANNESTEM

Stil jullie! Zet die radio af!

Mopperend

Zijn jullie helemaal gek geworden!

Een reusachtige hand steekt uit de coulissen en zet de radio af. Ze blijven geschrokken staan. Als de hand zich terugtrekt druipen ze langzaam af naar hun zitplaatsen; Namnam laat zich weer achterovervallen. Stilte.

MANNIE

Geef me toch maar zo'n sigaret.

Bruin presenteert hem er een, geeft vuur. Mannie doet enkele halen aan de sigaret, ademt de rook in. Stilte. Dan laat

hij zijn blik vallen op Cily, die haar ogen neerslaat. Hij wendt zijn ogen van haar af en bekijkt de sigaret.

MANNIE
Die sigaret stínkt.

Er ontstaat een doodse stilte die sekondenlang aanhoudt en haast ondraaglijk wordt. Ook Saskia slaat nu haar ogen neer.

MANNIE
Ik zei, die sigaret stínkt.

Stilte.

BRUIN *timide*
Dan was het zeker een oude krant.

Mannie gooit driftig zijn sigaret weg, pakt het stripboekje en bladert erin. De vrouwen durven weer op te kijken. Het licht knippert even. Dan

MANNIE *treiterig*
Hé, jij daar! Heb jij geen man?

CILY
Wie, ik?

MANNIE
Ja, wie anders. De anderen hébben toch een man?

CILY
Ik weet het niet.

MANNIE
Wat weet je niet? Of je een man hebt?

MAJA
Toe, pest het kind nou niet. Je maakt haar nog verlegener dan ze al is.

MANNIE *tegen Cily*
Is dat zo; ben je verlegen?

CILY
Een beetje.

MANNIE
Waarom?

CILY
Ik weet het niet. Ik heb er wel eens over nagedacht... Misschien ben ik wel zo geboren.

MANNIE
Onzin. Zal Mannie eens zeggen wat er met jou aan de hand is? Je moet gewoon eens lekker geknuffeld worden.

MAJA
Doe niet zo vulgair.

MANNIE ***tegen Cily, na even kwaad in Maja's richting gekeken te hebben***
En zal ik je eens laten zien hoe dat gaat?

MAJA
Mannie!

Mannie staat op en loopt op Cily toe, wil haar kussen. Maja staat op en werpt zich tussen hen.

MAJA
Laat dat!

MANNIE ***tegen Maja***
Wat nou? Ben je jaloers? Dacht je soms dat jij mijn eerste vriendinnetje was?

MAJA
Nee, dat dacht ik niet.

MANNIE
O zo. En wie dacht je dat allemaal vóór jou mijn vriendinnetjes geweest zijn?

MAJA
Dat interesseert me niet.

MANNIE
Nou?

Maja haalt haar schouders op.

MANNIE ***met zijn vinger wijzend***
Hier, Saskia!

Met zijn open hand

En de verlegen Cily!

MAJA
Nee...

Cily schudt haar hoofd. Bruin kijkt Saskia aan.

MANNIE ***tegen Saskia***
Wel?

Saskia zwijgt.

BRUIN ***ernstig***
Saskia?

Saskia wendt haar hoofd af. Bruin zet grote, pijnlijke ogen op.

MANNIE ***gaat zitten, buigt zich voorover***
Cily?

CILY ***zich vermannend***
Je jokt!

MAJA
Trek je maar niets van hem aan; hij heeft het allemaal gedroomd.

CILY ***vriendelijk, opgelucht***
Dát is het. Je hebt het gedroomd.

MANNIE
Precies. Ik ben je vriendje geweest toen je sliep.

CILY ***verschrikt***
Toen ik sliep?

MANNIE ***knikkend***
In je slaap.

CILY
Dat is niet eerlijk. Je kunt toch niet zomaar mijn slaap binnen komen lopen, zonder dat ik het weet? Dat wil ik niet.

Nog steeds wat verlegen

Je moet eerst aankloppen. Het hoeft niet hard te zijn; als je maar aanklopt.

MANNIE
Aankloppen?

Schamper

Ik denk er niet aan.

Weer opstaand, stampvoetend

Altijd dat vragen, vragen, vragen. Ik word er ziek van.

Gezicht schuin naar boven, eerst links, dan rechts

Ja meneer de agent - Nee meneer de agent! - Je moet niet zoveel vragen. Als je een appel wilt pak je hem; en als je de zon wilt pak je hem ook; je gaat niet vragen of hij alsjeblieft opkomt. Je hebt er récht op.

Iets rustiger

Wel, en als je een vriendinnetje wilt, dan néém je haar gewoon. - Ik denk er niet aan om aan te kloppen.

CILY ***zich vermannend, een beetje kwaad nu***
Dan blijf je maar weg; het is tenslotte míjn slaap.

MANNIE
Dan zul je nooit een pop krijgen.

CILY ***verschrikt***
Nooit?

MAJA
Luister maar niet naar hem, hoor. Hij denkt altijd dat hij de enige vaderman is. Maar dat is ie niet.

Glimlachend naar Bruin

Bruin is er tenslotte ook nog.

Bruin maakt een grimas, draait aan de punten van een (zijn) denkbeeldige snor. Mannie werpt een giftige blik in haar

richting. Hij loopt op Cily toe.

MANNIE
Zal ik je eens pijn doen?

CILY ***achteruit schrikkend***
Neee...

MANNIE
Geef me een hand.

Cily aarzelt.

Kom, geef me een hand.

Cily geeft hem, nog steeds aarzelend, haar hand. Mannie knijpt hard in de hand, die hij blijft vasthouden.

CILY
Au! -

Nog steeds niet onvriendelijk

Waarom doe je dat?

MANNIE
Waarom? - Ik weet het niet. Je hoeft toch niet voor alles een reden te hebben? Voel maar.

Hij knijpt haar weer in de hand.

CILY
Au, laat los!

Hij blijft haar hand vasthouden.

Het is míjn hand.

Hij knijpt.

Au!!

BRUIN ***loopt op hem toe***
Laat dat!

MANNIE
Waarom?

Knijpt in de hand.

CILY

Au!!

Ze heeft tranen in de ogen.

BRUIN

Laat dat, zeg ik je!

Hij doet dreigend nog een stap en heft zijn hand om te slaan. Mannie is zo verbaasd dat hij haar hand loslaat, na nog vlug even geknepen te hebben.

CILY *kreunend*

Au!

MANNIE

Zo, nou heb je het gevoeld.

BRUIN *koel*

Wat gevoeld?

MANNIE

Pijn.

Hij loopt terug naar z'n stoel. Cily wrijft haar pijnlijke hand. Ze kijken Mannie allemaal verontwaardigd aan, behalve Namnam, die neutraal-nieuwsgierig heeft toegekeken.

MANNIE *mopperend*

Je mag hier ook niks; je mag niet eens iemand een hand geven.

Er heerst een trieste sfeer in de kamer. Bruin leunt wat verloren tegen de grote tafelpoot, Mannie kijkt strak voor zich uit, Maja pakt een nagelvijl uit haar tasje en gaat haar nagels zitten vijlen, Saskia gaat bij Namnam op de bank zitten, neemt zijn hoofd op haar schoot en wiegt hem zachtjes. De slinger van de onzichtbare klok begint te bewegen, de klok te tikken.

SASKIA

Slaap wolkje slaap
de wind rijdt over de daken
de maan rijdt op zijn fiets door de straten
wolkje kruipt op zijn buik door de kamer
slaap wolkje slaap.

Het licht dooft even half.

Derde tafreel

De slinger stopt, de klok houdt op met tikken. Saskia staat op wanneer Namnam in slaap schijnt te zijn gesukkeld. Ze strijkt zich over het haar en slaakt een diepe zucht.

SASKIA
Ik heb het toch zo druk gehad de laatste tijd.

MAJA
Heb je veel aan je hoofd gehad?

SASKIA ***zuchtend***
Hou maar op. - De pop te eten geven, z'n luiers wassen, zorgen dat Bruin op tijd z'n spelletjes kan doen, en nog honderd dingen meer. Zo'n pop brengt een hoop rompslomp met zich mee.

MAJA
Doet ie nog vaak in z'n luier?

SASKIA
Hij doet niet anders.

Namnam opent zijn ogen en wil overeind krabbelen. Saskia gaat weer bij hem zitten.

NAMNAM
Ik ben geen pop en ik doe niet in m'n luier.

SASKIA
Nee, sst maar. Hij is lief.

Zucht moederlijk

Soms houd ik zo veel van hem dat ik denk dat hij echt leeft.

Houdt haar hand op zijn mond zodat hij niets kan zeggen.

Ik word dan helemaal warm van binnen. Zijn voeten was ik in een lauw sopje, zodat ze niet krimpen, zijn haren borstel ik tot ze zacht zijn en niet meer uitvallen. Het is een zoete, lieve pop van mij.

MAJA
Hoe oud is ie nu?

SASKIA
Zesenzeventig.

MAJA
Dan kan ie ook nog niet zindelijk zijn.

SASKIA
Nee, maar ik vind het niet erg hoor. Wil jij geen pop hebben?

MAJA
Jawel; maar de pop wil míj niet. Ik ben te lastig. Ik kijk de hele dag in de spiegel, zegt hij, en dat doe ik ook. Ik kijk graag naar mooie dingen. -

Vertrouwelijk

Weet je dat ik iedere dag mooier word? Elke keer als iemand tegen me zegt dat ik mooi ben word ik nog mooier. - O, ik hoop dat niemand ooit tegen me zegt dat ik lelijk ben.

Verschrikt, bijna woest

Wat zal ik dan lelijk worden - een lelijke, oude heks word ik dan.

SASKIA ***geschrokken***
Maar dat word je toch nooit?

MAJA ***schudt de boze droom van zich af***
Natuurlijk niet. - Waar hadden we het ook weer over? O ja, een pop. - Eigenlijk wil ik helemaal geen pop hebben, ikke niet.

Theatraal

Ze roken de hele dag van die dikke sigaren, waar het hele huis naar stinkt. Ze bibberen, slikken hun woorden half in en spuwen de andere helft uit; en ze krabben zich op de gekste plaatsen, als apen in de dierentuin. En je mag blij zijn als je niet overal schilfertjes vindt, of haren: op het kleed, op hun jasje, in de wastafel...

Nee, ik ben een beetje vies van oude poppen.

SASKIA ***sussend***
Hij wordt nog wel jonger.

BRUIN
Toch zou ik best een pop willen zijn.

Namnam, die met wijdopen ogen heeft liggen luisteren, worstelt zich nu half overeind.

NAMNAM ***driftig***
Nou, dat kan. Ik heb er genoeg van.

Hij wordt weer neergedrukt. Hand op zijn mond.

SASKIA ***tegen Maja***
En jij? Zou jij een pop willen zijn?

MAJA ***giechelend***
Mij niet gezien. Veronderstel dat ik op Mannie zou gaan lijken - de pop van Mannie.

Ze beginnen te lachen, maar houden zich in als Mannie dreigend opkijkt.

BRUIN
Maar de pop kan toch ook op jou gaan lijken?

MAJA
Dat is zo. Als het een meisje was. Ja dan.

Pedant

Ze zou beeldschoon zijn.

BRUIN
Dat moet ik toegeven. Je hebt een mooi...

Hij vangt de blik op van Saskia en zwijgt.

MAJA
Ja, wat?

BRUIN ***werpt opnieuw een snelle blik op Saskia; koppig***
- lichaam.

SASKIA
Bruin!

BRUIN ***een beetje geprikkeld***
Ik wou dat ík een pop was, een echte pop kan doen wat hij wil. Zijn vader en moeder luisteren naar hem. Ze luisteren en doen wat hij zegt.

NAMNAM
Ik dacht dat een pop niets mocht!

BRUIN
Dat is een ander soort pop.

Waarschuwend

Jíj hoeft het in ieder geval niet te proberen!

NAMNAM
Ik wil een sigaar.

BRUIN
Geen denken aan. Je morst te veel as en je gaat er maar van hoesten.

NAMNAM ***koppig***
Ik wil een sigaar!

SASKIA
Nee, het gebeurt niet!

Tegen Cily en Maja

Hij moet toch al zo oppassen.

BRUIN
Hij is op dieet.

SASKIA
Hij mag geen vet hebben; geen snoep, geen slagroomgebak; thee zonder suiker, yoghurt zonder suiker -

Namnam hoort het met grote ogen van ontzetting aan.

BRUIN
Geen enkele broodbelegging - alleen een schrapje margarine, weinig of geen vlees, een halve aardappel per dag, twee rauwe wortelen, een koolstronkje, een paar slablaadjes -

NAMNAM ***driftig***
Ik ben verdomme geen konijn. Op die manier kun je me net zo goed níks geven.

BRUIN
Tuttuttut. We doen het voor je bestwil. - Je hebt trouwens een veel te grote mond voor een baby.

NAMNAM ***mokkend***
Ik mag eten wat ik wil. Ik kan het best verdragen.

BRUIN
Je stoelgang is slecht en je hebt een gevoelige maag.

NAMNAM ***kwaad***
Mijn stoelgang is príma en met mijn maag is niks aan de hand.

BRUIN
De dokter heeft het afgeraden.

NAMNAM
De dokter heeft niks afgeraden. Jullie vreten alles zelf op.

Hij slaat kwaadaardig een paar maal naar Bruin. De vrouwen roepen

Ooh!

Mannie grinnikt.

SASKIA
Nu zullen je handjes boven je graf groeien.

Namnam laat zich machteloos achterovervallen.

NAMNAM ***op zeurderige toon***
Ik wil een sigaar!

SASKIA
Stil maar. Sst.

Namnam laat zijn hoofd onwillig op haar schoot trekken, ontspant zich tenslotte.

Namnam is lief. Namnam wil wel klein blijven hè?

Namnam schudt zijn hoofd.

MANNIE
We zullen wel zorgen dat hij klein blijft.

MAJA

We? Het is jouw kind niet.

MANNIE ***trekt spottend zijn wenkbrauwen omhoog***

Nee?

Saskia haalt haar schouders op.

CILY

Mag ik Namnam even vasthouden?

Saskia knikt moederlijk. Cily neemt haar plaats in op de bank, strijkt Namnam over het haar, die zijn hoofd in haar schoot nestelt.

MANNIE ***iets milder***

Wat moet ie later worden?

BRUIN

Weten we nog niet. Misschien hetzelfde wat ik wil worden.

MANNIE

Wat wil jij dan worden?

BRUIN

Kapitein op een vliegend schip, een schip dat kan varen en vliegen tegelijk.

Hij beeldt een paar stuurbewegingen uit aan scheepsroer en stuurknuppel.

Eerst alle zeeën over varen - Dan de lucht in.

Rechterhand aan het hoogteroer, terwijl de linkerhand een aantal knoppen omdraait op het schakelbord.

Vliegen naar de sterren - alle planeten zien, en alle vreemde wezens die er op wonen.

Trekt aan het hoogteroer; roept

Hoger!

Praat half over zijn schouder, de hand aan de stuurknuppel.

Aan boord zijn alle dieren en dingen van de aarde; twee olifanten, twee apen, twee vissen, twee rozen; twee auto's, twee schrijfmachines, twee televisietoestellen. Van ieder twee, een mannetje en een

wijfje. - Als we de aarde niet meer terugvinden, kunnen ze zich tenminste voortplanten. - En zo nu en dan komt er een duif aanvliegen, met een groen takje in zijn bek; dat is dan het teken dat we een nieuwe planeet naderen.

MANNIE ***meesmuilend***
Zoiets is al eens eerder gebeurd, geloof ik.

BRUIN
Wat eenmaal gebeurd is kan vaker gebeuren.

MANNIE ***met een zuinig gezicht***
Ja...

BRUIN
En wat wil jij worden?

MANNIE
Ik - ik wil héél rijk worden, veel geld verdienen - al het geld van de wereld wil ik verdienen.

BRUIN
Wat wil je dan met al dat geld doen?

MANNIE
Doen? - Kopen natuurlijk, van alles kopen -

hakkelend

allerlei dingen...

BRUIN
Wat dan?

MANNIE
Nou - een groot huis bijvoorbeeld, een kasteel van een huis.

BRUIN
Dat heb je al.

MANNIE ***teleurgesteld***
Ja, 't is waar ook, dat heb ik al. - Nou, een auto dan...

BRUIN
Daar hoefje niet heel rijk voor te zijn, een auto heeft bijna iedereen.

MANNIE ***vertwijfeld***
Een motorboot dan?

BRUIN
Er zijn duizenden mensen die een motorboot hebben, en een elektrisch treinstel, en een caravan -

MANNIE ***driftig wordend***
Een luchtschip -

BRUIN
Dat heb ík al. - Nou, wat wil je kopen?

MANNIE ***ten einde raad, grimmig***
Jou!

BRUIN ***geschrokken***
Mij? Ik ben niet te koop.

MANNIE
O nee?

BRUIN
Nee.

MANNIE ***grijnslachend***
Dat zullen we dan wel eens zien. - Tienduizend gulden!

BRUIN ***hard***
Nee.

MANNIE ***idem***
Honderdduizend gulden!

BRUIN ***idem***
Nee!

MANNIE
Vijfhonderdduizend gulden!

BRUIN ***angstig***

Nee -

MANNIE

Een miljoen!

BRUIN ***angstig, zachtjes***

Nee.

SASKIA

Ik zou het maar doen Bruin; het is een hoop geld.

BRUIN ***zachtjes***

Nee.

MANNIE ***hard***

Honderd miljoen gulden!

Bruin schudt zachtjes z'n hoofd heen en weer en laat zijn kin verslagen op zijn borst zakken; hij is zo goed als verkocht. Springt dan ineens op, schreeuwt

BRUIN

NEE!

MANNIE ***zachtjes***

Nee?

Bruin schudt z'n hoofd.

Goed, dan moet je het zelf maar weten: ik trek mijn aanbod in. Ik heb al een ander op het oog - een betere.

BRUIN ***timide***

Wie dan?

MANNIE

Je vader. Ik heb je vader gekocht!

BRUIN ***bijna fluisterend***

Nee, nietwaar...

Staat een paar sekonden als verstijfd; dan woest

Je liegt het!

MANNIE ***dreigend***

Wat?

BRUIN
Je liegt het!

MANNIE ***op hem toelopend***
Zeg dat nog eens!

BRUIN ***achteruit deinzend, maar vastberaden***
Je liegt het! je liegt het!

MANNIE
Mij voor een leugenaar uitmaken hè? Dat zal ik je betaald zetten.

Hij stort zich op Bruin en grijpt hem bij de keel.

Op dat moment - vrijwel gelijktijdig of onmiddellijk nadat Bruin de volgende woorden geroepen heeft - barst er buiten een groot gejuich los, dat gemengd met andere straatgeluiden het open raam binnenkomt.

BRUIN ***in doodsangst***
De Koning! De Koning komt voorbij!

Even blijven ze verrast - en Mannie als aan de grond genageld - staan, ook Bruin zelf; dan

MAJA
De Koning!

SASKIA
De Koning komt voorbij!

BRUIN
De Koning!

Hij stormt naar het raam, de anderen achter hem aan; Mannie, aarzelend en met tegenzin, het laatst. Bruin stapt op de poef en kijkt naar buiten. De anderen blijven onder het venster staan, de vrouwen hun extatische gezichten naar boven geheven, Mannie twijfelend.

MAJA
Wat zie je?

SASKIA
Is hij er?

BRUIN
Hij komt eraan! Wacht!

MAJA
Laat mij kijken.

SASKIA
Wat zie je?

BRUIN ***spreekt eventueel in een verborgen mikrofoon, zodat hij zich niet om hoeft te draaien om verstaanbaar te zijn voor het publiek; eerst nog wat haperend, dan met vaste stem, extatisch***
Ik zie - een stoet van honderden witte, steigerende
auto's, honderden rode sportwagens en scooters;
in de auto's, op de scooters zitten nozems, met
vleugels van nylon - ze blazen op zilveren
saxofoons - uit de saxofoons komen kolibries,
duizenden, duizenden kolibries - de kolibries
schrijven een woord in de lucht - dáár,
dáár staat het: KONING!
En nu - nu komt er een stoet aanstappen van wel
honderd reusachtige gouden hanen - de hanen
kraaien -: Daar komt hij, daar komt hij!

Hij heft zijn hand op alsof hij het geluid dirigeert.

Ik zie duizenden muzikanten en jongleurs,
burgemeesters en acrobaten, lilliputters en
generaals, boksers en spoken;
duizenden olifanten, giraffen, vliegtuigen, reuzen, nachtmerries;
ik zie praalwagens, tractoren, hijskranen, waterkanonnen...

De kanonnen schieten bloemen de lucht in - de bloemen ontploffen - Koning!

Hij beeldt met zijn ene hand achter zijn rug een waaier van vuurwerk uit. Het geluid van vuurwerk is te horen.

En overal worden ogen rondgestrooid, vingers als voetzoekers;
en wie niet meedoet krijgt een oog achter zich aan,
of een vinger van vuur - Daar komt hij! daar komt hij! De Koning!

Een groot gejuich steekt op. Saskia en Maja beginnen mee te juichen. Mannie raakt door de beschrijving steeds meer opgewonden tot hij op het punt staat tegen zijn zin mee te gaan schreeuwen - zijn mond staat al open -, dan kan hij zich niet langer bedwingen; hij springt op en duwt Bruin aan de kant.
Op hetzelfde moment dat hij zijn hoofd naar buiten steekt breekt het gejuich abrupt af. Hij kijkt nog even naar links en naar rechts en laat zich dan langzaam zakken.

MANNIE ***terzijde, tegen Maja***
Niks te zien.

Geladen stilte.

MANNIE
Wel Bruin, waar is de Koning nu?

Bruin kijkt dromerig voor zich uit, half onzeker.

MANNIE ***nadrukkelijk***
Bruin? - Waar ís nu de Koning?

Bruin kijkt hem aan, antwoordt niet.

MANNIE ***dreigend***
Bruin, voor de laatste maal. Waar-ís-nu-de-Koning?

Bruin aarzelt nog één moment, richt zich dan in zijn volle lengte op.

BRUIN ***met luide stem***

Híer! Ik ben de Koning! Het was allemaal voor mij.

Eén moment doodse stilte. Ontzetting bij Mannie. Schetterende koningsmuziek van een klein cirkusorkest of de lichtere muziek van een koningssuite uit de baroktijd.
Bruin draait zich een kwartslag om en schrijdt majesteitelijk weg; de vrouwen maken een knix als hij langskomt; Mannie verbijt zich en weigert zijn nederlaag te erkennen. Als de koning bij hem komt houdt deze zijn pas in en kijkt hem aan. Gespannen stilte.
Dan springt ook Mannie in de houding en buigt zijn hoofd.

MANNIE

Majesteit.

De koning knikt en verlaat de kamer; de anderen volgen hem, behalve Cily en Namnam, die achterblijven.
Namnam heeft het allemaal met grote ogen van verbazing aangezien.

NAMNAM

En ik dan?

CILY ***tuit haar lippen, schudt haar hoofd***

Namnam moet eerst lief gaan slapen. Straks komen ze je wel halen.

NAMNAM

Ja?

Cily knikt hem toe.

Dan is het goed.

Hij laat zich vermoeid onderuit zakken, kucht. Cily strijkt hem over het haar, neemt zijn hoofd op haar schoot en wiegt hem in slaap.

CILY
Slaap wolkje slaap
wolkje eet slaap als brood
wolkje wordt groot als een man
een reus die over de daken kijkt
over de torens over de bomen
over de huizen over de mensen
wolkje is groter dan alles wat kijken kan.

Grote wolken kleine wolken
vader is een grote wolk
reusje is een kleine wolk
kleine wolken groeien grote wolken regenen
over de torens over de huizen
over de bomen over de mensen
slaap reusje slaap
slaap reusje slaap.

Doek

Tweede stadium

Eerste tafreel

Een ruime, hoge kamer - mogelijk dezelfde kamer waarvan in het eerste stadium een hoek zichtbaar was. De achterwand wordt vrijwel geheel in beslag genomen door een groot raam, dat bijna tot de vloer reikt. In het raam een compositie bestaande uit silhouetten en gedeeltelijke profielen van gebouwen, bijv. (ter keuze) een groothandelsgebouw, het gebouw van de Verenigde Naties, een krantenpaleis, een Eiffeltoren, een Schreierstoren, een Big Ben, een Brussels Paleis van Justitie, een stadhuis van Stockholm, een station van Rome, zakelijke wolkenkrabbers, huizen, etc.; verder (eveneens ter keuze) bomen, een park, een verkeersplein, gemotoriseerd verkeer, een urinoir, mensen, fietsen, winkels met neonreklame, etc.
Geen glas, eventueel gaas; de sponningen van het raam zijn echter duidelijk te zien. Als het donker wordt springen in het 'werelddekor' kleine lichtjes aan.
Tegen de zijwanden eventueel ook nog wat werelddekor, bij wijze van 'konkrete schilderkunst'; een grote boekenkast met kleurige boekruggen; een geschilderd portret van Bruin, middelbare leeftijd. In een hoek een grote verlichte wereldbol; tegen een van de wanden, al of niet op een piedestal, een intercom; ergens in de kamer zwerft ook nog een rijdend theetafeltje, een dubbeldekker, met theekopjes etc., drankflessen en wat glazen.
In de linker- en in de rechterwand een deur.
(Eventueel: een wenteltrap die links naar de werkkamer van Bruin leidt, op ongeveer halve kamerhoogte, met balustrade, etc.)
Op het middenplan naar rechts - eventueel op een lichte

verhoging in verband met de box - een zitje: lage tafel, vier stoelen. Een van de stoelen is duidelijk groter en hoger dan de drie andere en heeft als enige een hoge rugleuning. Het is de stoel van Bruin. Als hij erin zit, zit hij met zijn rug naar het 'werelddekor' en steekt er tegen af.
Op de voorgrond, naar links, maar niet tegen de zijkant aan, een grote kinderbox met perspektivisch ietwat naar elkaar toe lopende en aflopende zijwanden; de spijlen aan de voorzijde staan verder uiteen dan in de drie andere zijden. In de box, Namnam temidden van voorwerpen als: een kleine, verlichte wereldbol, een mikroskoop, een teleskoop, een reusachtige passer, een radio, een kleine grote auto, een maan tegen de zijwand, retorten, boeken, etc.
Bruin en Maja zijn nu ongeveer vijfendertig jaar en gaan als zodanig gekleed. Hun spreekleeftijd en -toon komt overeen met hun uiterlijke leeftijd. Namnam draagt de kleding van een goede vijftiger en heeft er verder min of meer het uiterlijk van; hij spreekt en gedraagt zich echter als een puber.
Als het doek opgaat zit Bruin te lezen in een blanko of rozerode krant; Maja leest een blauw boek, zonder haar aandacht er bij te kunnen houden. Namnam zit in de box achter zijn teleskoop; hij tuurt erin, zucht, noteert iets op een papier dat naast hem ligt, werkt een berekening uit, zucht, tuurt opnieuw in de teleskoop, noteert, rekent, schudt zijn hoofd.

NAMNAM ***gromt misnoegd***

Klopt niet.

Kijkt nogmaals in de teleskoop.

Een stofje! - In mijn oog? - Of op de lens?

Hij haalt zijn zakdoek te voorschijn en wrijft over de lens. Kijkt in de teleskoop, schudt zijn hoofd.

In mijn oog! -

Wrijft in zijn oog.

Gaat rechtop zitten, hoofd iets schuin, bezint zich kennelijk, denkt diep na. Formuleert tenslotte, op peinzende toon

De wereld van het onvoorstelbaar kleine

hoofd naar links

- én de wereld van het onvoorstelbaar grote.

Hoofd naar rechts.

- Daartussenin: de wereld van het zichtbare, - ik.

Hoofd recht, linkerhand naar voren.

Wij kunnen alleen het zichtbare waarnemen.

Denkt nogmaals diep na. Spreekt in de richting van het publiek.

Zijn er ook wezens - onvoorstelbaar kleine, of onvoorstelbaar grote - die het ónzichtbare waarnemen?

Trekt pijnlijk ernstig en diepzinnig gezicht. Handgebaar.

Ik weet het niet.

Hij schuift de teleskoop van zich af, laat zich lusteloos onderuit zakken, leunt tegen de zijwand van de box. Op zeurderige toon tegen Bruin

Het wordt tijd dat je me er eens uit laat.

BRUIN ***zonder zijn krant te laten zakken***
Het is nog niet genoeg avond.

NAMNAM
Ik bedoel niet aan de halsband; ik bedoel, gewoon, de box uit, weg, vrij.

BRUIN
Ik denk er niet aan.

NAMNAM
Waarom niet?

BRUIN
Je bent nog te oud.

NAMNAM
Kan ik er wat aan doen dat de tijd niet sneller gaat?

BRUIN ***laat de krant zakken***
Je kunt er niets aan doen, nee, en daarom moet je

de tijd maar rustig z'n gang laten gaan, rustig laten rijpen - als een pit in een vrucht. Want daar gaat het om: niet om de vrucht, maar om de pit die in de vrucht zit.

Maja en Namnam wisselen een blik van verstandhouding.

Begrijp je dat of begrijp je het niet?

NAMNAM ***nors***

Nee.

Maja lacht een kort lachje achter haar boek. Bruin doet of hij het niet hoort.

BRUIN

Nee vader.

Namnam reageert niet. Bruin besluit het onderwerp te laten rusten en neemt de krant weer op. Namnam pakt zijn auto en duwt hem lusteloos een paar maal heen en weer; er wordt een gezoem voortgebracht als van een echte auto.

NAMNAM

Wilt u horen wat ik gevonden heb vandaag?

BRUIN ***zonder de krant te laten zakken***

Wel?

NAMNAM

Het heelal zet uit.

BRUIN

Weet ik al ruim twintig jaar.

NAMNAM ***nukkig***

Het heelal krimpt in.

BRUIN ***laat zijn krant zakken***

Mogelijk. Bewijs het maar.

NAMNAM

Het kan niet bewezen worden, het is intuïtie.

BRUIN

Eigenlijk moest ik je nu je teleskoop afnemen.

Iemand die zo lichtzinnig met zijn intuïtie omspringt -

Pakt zijn krant weer op.

En nu wil ik even rustig mijn krant uitlezen. Mag ik?

Namnam leunt weer lusteloos achterover. Enige ogenblikken stilte. Dan

NAMNAM

Maar u zou het toch kunnen probéren.

BRUIN ***laat enigszins geprikkeld, maar niet zeer geprikkeld doch berustend de krant weer zakken.***

Wat?

NAMNAM

Mij de vrijheid geven.

BRUIN

Ja, dank je wel; en dan midden in de nacht thuiskomen, stomlazerus; stiekem de beest uithangen, samen met een troep andere volwassen lummels, die alles afbreken wat ik als jongeman mee heb opgebouwd. Ik denk er niet aan!

NAMNAM

Maar u hebt toch zelf ook de vrijheid gekregen toen u oud was?

BRUIN ***trots***

Ik heb de vrijheid genómen. Vrijheid die niet veroverd wordt is geen vrijheid.

NAMNAM ***opstandig***

Dan neem ik ook de vrijheid.

Hij staat op. Maja heeft haar boek laten zakken en kijkt peinzend en lichtelijk geamuseerd toe.

BRUIN ***glimlachend***

Ga je gang.

Namnam grijpt het hek vast, rukt er machteloos aan en wil

er overheen klimmen, maar iets, iets onzichtbaars - hij werpt twee-, driemaal een blik op zijn vader - weerhoudt hem zijn benen over het hek te slingeren. Hij brult woedend. Tenslotte laat hij zich verslagen op de grond glijden.

NAMNAM

Ik durf niet!

Bruin wacht nog een sekonde, heft dan opnieuw zijn krant op, maar laat hem bij nader inzien weer zakken.

BRUIN *vaderlijk*

Je voelt je niet meer tevreden, is het niet? Een gestroomlijnde auto, een krachtige teleskoop, een mooie zonsondergang, een maansverduistering op z'n tijd, een wereldbol met een lichtje erin, een toekomst om naar uit te kijken - het telt allemaal niet meer.

Half deklamerend en met een enkel handgebaar

De zonsondergang is niet rood genoeg,
de teleskoop kijkt niet ver genoeg,
de auto rijdt nergens heen,
en de toekomst ligt onbereíkbaar ver weg.
Het is allemaal zinloos geworden, is het niet?
Ineens.

NAMNAM *knikt triest*

Ja vader.

Maja heeft even tevoren haar boek neergelegd en zich naar het raam begeven, waar ze afwezig een toren streelt, met haar vingers langs een gevel strijkt of de kruin van een boom aanraakt.

BRUIN *vol begrip*

Ik ken het gevoel.

Ook hij staat op, loopt naar de box en legt zijn hand op het hoofd van Namnam.

In míjn wereld is het niet anders, soms; en het is er nog wel één die ik zelf heb helpen vormen.

Zich vooroverbuigend, suggestief

De nacht daalt over de stad als een apegezicht, een gezicht dat samentrekt en ontspant, alsmaar samentrekt en ontspant. Vaak weet je niet meer of het lacht of grijnst.

Kijkt of zijn woorden het gewenste effekt hebben opgeleverd; dan op normale toon

Geloof je niet dat ik het beste met je voor heb?

NAMNAM ***aarzelend maar ondanks zichzelf geïmponeerd***
Ja vader.

BRUIN ***tevreden***
Nou dan. Ga dan nu nog maar wat experimenteren.

Hij richt zich op.

NAMNAM ***nukkig***
Maar hoe weet u wat het beste voor mij is?

BRUIN ***uitbarstend***
Mijn god! Omdat ik ook jóu gemaakt heb!

Hij loopt terug naar zijn stoel.

NAMNAM ***driftig***
Gemaakt, gemaakt... Het was gewoon een vergissing, anders niet.

Slim

Maar dat is het niet. Er is nog een heel andere reden dat u mij niet vrijlaat. Maar die durft u niet onder ogen te zien.

Er ontstaat een verbaasde stilte, waarin Bruin zich omdraait, evenals Maja.

BRUIN
En wat mag die reden dan wel zijn?

Namnam zwijgt nadrukkelijk.

Vooruit, zeg het maar. Wat is die reden?

Namnam blijft zwijgen.

BRUIN ***tegen Maja***
Zeg, luister eens. Weet jij wat hij bedoelt?

MAJA ***mysterieus***
Jawel. Wil je het horen?

BRUIN ***in de war gebracht***
Nee nee, laat maar.

Hij laat zich in zijn stoel zinken en veegt zich met zijn zakdoek over het voorhoofd. Maja draait zich weer om, strijkt melancholiek met haar vingertoppen over de gevel van een warenhuis, plukt aan een boom, blaast tegen een lantaren of een neonreklame, terwijl Namnam toekijkt.

MAJA ***elegisch, met donkere stem***
Droom ik of droomt de stad?

Volgt met haar vinger weer de lijn van een huizenrij.

Soms lijkt alles zo onwezenlijk, dat ik twijfel of ik zelf wel wezenlijk ben.

Zucht.

Het zal me spijten afstand van jullie te moeten doen. - Dag, lief groothandelsgebouw,

Raakt het gebouw aan

dag reuzenbank,

idem

dag paleizen, dag warenhuizen. - Jullie goud is waardeloos geworden - voor mij.

BRUIN ***zijn beheersing verliezend***
Wat sta je daar toch te bazelen; wie zegt dat je er afstand van moet doen? Ik ben nog lang niet dood.

MAJA ***theatraal***
Moet niet iederéén, elke dag, van alles afstand doen?

BRUIN
Zal ik eens zeggen wat eraan scheelt? Je verveelt je gewoon.

NAMNAM
Allicht verveelt ze zich.

BRUIN ***tegen Namnam***
Hou jij je er buiten.

Tegen Maja

Verveel je je?

Maja haalt haar schouders op.

Mijn god, ik begrijp je niet. - Je hebt nog een heel leven voor je, een heel verleden! Amerika moet nog ontdékt worden!

NAMNAM ***terzijde***
Heb ik al gedaan.

MAJA ***schudt haar hoofd***
Iets weet ik wel van geschiedenis af, al ben ik maar een dom vrouwtjesdier. Want dat ben ik toch, nietwaar?

BRUIN ***pathetisch***
O kom nou. Je erotiek moet haar hoogste toppen van ontplooiing nog beleven! Wat zeg ik, je zult het nog meemaken dat je weer naakt over straat kunt lopen, in al je vrouwelijke glorie.

MAJA
Zo?

BRUIN ***enthousiast***
De zon en de maan zullen voor je buigen als burgemeesters en theaterdirekteuren; nergens zal meer een venster gesloten worden als je in je open sportauto voorbijrijdt, met ontbloot bovenlichaam, je kortgeknipte haren wapperend in de wind. - Kind, je begint pas jong te worden.

MAJA ***ironisch***
Wel wel...

BRUIN
En wat je domheid betreft - dat valt ook wel mee de laatste tijd.

MAJA
Dankzij jouw beschavende invloed zeker.

BRUIN ***gekwetst en ironisch tegelijk***
Dank je. En dat na alles wat ik voor je bedacht heb: een warenhuis vol met de levendigste herinneringen,
praktische denkbeelden als gebruiksvoorwerpen, dromen, geneeskrachtiger dan welke aspirine.

Maja haalt haar schouders op.

BRUIN
Wat wil je dán?

Spottend

Onsterfelijkheid? - Je hebt 't maar voor het zeggen! Wat wil je?

MAJA
Gewoon mezelf zijn. Zelf eens iets bedenken zonder dat het me vóórgedacht wordt door jou. Eindelijk eens zélf over straat lopen en niet als versierd huisdier.

Heftig uitvallend

En als ik naakt wil lopen, dan zal ik zelf wel uitmaken wannéér, begrepen! Als ik zin heb, vandaag de dag. Nu! Op dit moment!

BRUIN ***spottend***
Ga je gang.

Namnam staat rechtovereind in de box, nieuwsgierig hoe het zal aflopen. Maja is woest, wil haar bloesje openscheuren, maar het is of haar handen op haar borst bevriezen.

MAJA
Ik kan niet, ik kan niet.

Ze schudt vertwijfeld haar hoofd, laat zich vermoeid en verslagen op haar stoel vallen.

Zelfs dat verhinder je.

NAMNAM
Trek het je niet aan.

BRUIN
Spuit elf ook nog. - Ondankbaren zijn jullie, allebei.

Pathetisch

Heb ik dáárvoor al die jaren krom gezeten achter m'n buro;
mij dáárvoor driemaal onder behandeling moeten stellen van een psychiater;
dáárvoor voor clown gespeeld, voor wereld-verbeteraar, idealist;
dáárvoor een werkelijkheid bedacht, werkelijker dan het leven zelf,
oorlogen omgezet in polemieken en reklamecampagnes,
angstdromen in religie, tragiek in melancholie -

NAMNAM ***op een toon alsof hij de opsomming al honderdmaal gehoord heeft***
Vandalucië in Andalucië -

MAJA
Je hebt het anders graag gedaan.

BRUIN ***kwaad, maar anderzijds opgelucht door de afleiding, tegen Namnam***
Ik had je gezegd je mond te houden. Maar niet luisteren hoor, nee, niet luisteren.
Dan moet je het zelf maar weten.

Loopt naar de box.

Voor straf pakken we je teleskoop af.

NAMNAM ***haalt zijn schouders op***
Waardeloos apparaat, totaal verouderd.

Als Bruin niet reageert en met het voorwerp wegloopt, uitdagend

Ik ben verliefd.

BRUIN

Dan pakken we je ook de maan af.

Wil de maan pakken.

MAJA

Laat hem die maar. - Verliefd zijn kan toch geen kwaad?

BRUIN

Oké, ik ben de beroerdste niet. Tenslotte moet je oude mensen wat gunnen.

NAMNAM

Ik ben niet oud.

BRUIN

Nog iets?

NAMNAM

Ik háát je.

BRUIN

Klopt. Staat in alle psychologische handboeken. - En nu stil zijn, anders mag Cily vanavond niet bij je komen.

Bruin laat zich weer in zijn stoel zinken, pakt automatisch de krant, maar leest er niet in. In de box zet Namnam zachtjes zijn radio aan: rockmuziek; op de maat ervan wiegelt hij met zijn schouders en bovenlichaam heen en weer en maakt de mondbewegingen van een nozem voor een jukebox. Maja is onrustig; ze staat weer op en begeeft zich naar de raamwand. Zodra ze begint te spreken zet Namnam de radio zachter om geen woord te missen en meteen daarop af.

MAJA ***als terloops***

O ja, wat ik je nog zeggen wou, Saskia en Mannie

komen vanmiddag even langs.

Stilte. Bruin kijkt geschrokken op, het hoofd van Namnam verschijnt boven de boxrand.

BRUIN
Mannie...?

MAJA
Ik kwam ze tegen in de stad. Mannie sprak me aan. Hij was nieuwsgierig hoe het met ons ging. Het was zo lang geleden dat wij elkaar voor het laatst gezien hadden, zei hij; al meer dan twintig jaar; we moesten zo zoetjes aan al een volwaardige zoon hebben.

BRUIN
En toen zei jíj dat ze maar eens langs moesten komen?

MAJA
Ik kon haast niet anders. - Trouwens, ik vond het gewoon leuk hem weer eens te zien.

BRUIN
O!

MAJA
Ze zien er veel jonger uit dan twintig jaar geleden, vooral Mannie.

BRUIN
Jaja. Wel toevallig dat je hem gewóón in de stad tegenkwam - voor 't eerst in al die jaren, nu hij een suksesvol zakenman is geworden en sterft van het geld. -

Spottend

Mannie, mijn geliefde aartsvijand.

MAJA
Maar Bruin, jíj hoeft toch nergens bang voor te zijn?

BRUIN ***enigszins nerveus***
Bang? Wie heeft het over bang zijn? - Belachelijk.

NAMNAM ***zijn stem nabootsend, terzijde***
Je vijand in leven houden is een bewijs van krácht!

MAJA
Je hebt anders niet zo'n fraaie figuur van hem gemaakt. Pas maar op! Voor je 't weet koopt hij de grond onder je voeten vandaan. Mannie is machtig geworden de laatste tijd.

Plagend

Misschien koopt hij jóu wel, weet je wel, net als vroeger...

BRUIN ***kwaad***
Nu is het genoeg!

MAJA
Waarom wind je je eigenlijk zo op? Als ik geweten had dat je er zo tegenop zag, had ik ze niet uitgenodigd.

BRUIN
Ik zie er niet tegenop, alleen - het overvalt me - ik ben er niet op voorbereid.

Door ironie zijn reaktie relativerend

Ik had nog allerlei maatregelen moeten treffen. Deze ontmoeting is een grootse enscènering waard.

Deklamerend

Het blauw van de hemel moet bijgeschilderd;
het kwetteren van de vogels opnieuw afgestemd;
de geest geïrrigeerd, huizen en woorden gerestaureerd;
de grootste televisieshow aller tijden geënscèneerd -

Roept

brood en televisiespelen!...
het moet reisbeurzen regenen en subsidies, poëzie en emoties -

NAMNAM ***zich in de handen wrijvend***
Eindelijk weer eens wat aktie.

MAJA ***spottend***
Welwel, en dat allemaal ter ere van Mannie?

BRUIN ***giftig***
Natuurlijk niet. Ter ere van mijzélf.

MAJA
O.

BRUIN
Kom, we gaan ons vast verkleden.

NAMNAM ***klaaglijk en met pijnlijk gezicht***
Ik word hoe langer hoe verliefder.

BRUIN
Dan onderdruk je het maar.

NAMNAM
Mag Cily nu komen?

BRUIN
Geen denken aan.

MAJA
Ach, geef hem zijn dagelijkse portie erotiek maar.

BRUIN
Nu?

Haalt zijn schouders op.

Je hebt gelijk. Dan is hij tenminste stil.

Hij begeeft zich naar de intercom, drukt op een knop en spreekt in de mikrofoon.

Cily! Kom even.

Vrijwel onmiddellijk daarop komt Cily binnen.

BRUIN ***tegen Cily***
Hou je met mijn zoon bezig.

CILY ***buigt***
Graag.

BRUIN
Maar wind hem niet te veel op, anders kan hij van-

nacht niet slapen.

Cily maakt opnieuw een korte buiging. Bruin opent daarop met een sleutel het slot van de kooi en laat haar binnen. Cily en Namnam naderen elkaar aarzelend.

NAMNAM
Dag.

CILY
Dag.

Hij neemt haar hand en voert haar naar het midden van de box, waar ze een beetje verlegen tegenover elkaar blijven staan.
Het licht om de box wordt iets zwakker. Een kleine schijnwerper richt zich op Namnam's privé-maan. Bruin en Maja trekken zich stilletjes terug.

NAMNAM
Ik heb naar je verlangd.

CILY
Ik naar jou.

NAMNAM
Is het koud buiten de box?

CILY
Ja. In de box is het warm.

NAMNAM
Dat komt omdat ík warm ben.

CILY
Ben je warm?

Namnam knikt.

NAMNAM
Voel je wel?

Ademt op haar voorhoofd.

CILY
Ja, je bent warm.

NAMNAM ***pril***
Wat zou er gebeuren als alle mensen ineens koud waren?

CILY
Niets. - Ze zouden stokstijf blijven staan, als sneeuwpoppen, en voor zich uit staren en wachten. Ze zouden wachten tot er iemand voorbij kwam die ze zou ontdooien. - Maar er komt nooit iemand voorbij die warm genoeg is.

NAMNAM
Ontdooi me.

CILY ***schudt glimlachend haar hoofd***
Jij bent toch geen sneeuwpop.

NAMNAM ***schudt zijn hoofd***
Jij?

CILY
Nee.

Ze lachen. Cily gaat op de vloer van de box zitten, Namnam zet zich gewillig naast haar.

NAMNAM
Hou je van me?

CILY
Ik hield al van je toen je nog een oude man was, met korrelige witte haren en diepe rimpels in je voorhoofd. Je kon niet eens lopen en je mocht niets zeggen.

NAMNAM
Wat dacht je toen?

CILY
Ik dacht - later, als hij jong is en sterk, dan zal hij kunnen zeggen wat hij wil, doen wat hij wil; ze zul-

len hem niet langer klein kunnen houden. Hij zal uit de box klimmen en iedereen ontdooien; van alle sneeuwpoppen zal hij de warme, springlevende koning zijn.

NAMNAM
En wat dacht je nog meer?

CILY
Ik dacht - als hij eenmaal vrij is, dan - dan zal hij met mij trouwen. Niet omdat hij zich verveelt of omdat de maan schijnt, maar omdat hij van mij houdt. Dát zal hem sterk maken.

NAMNAM ***gretig***
Ja! Wanneer?

Hij schuift dichter op haar toe.

CILY ***melancholiek***
Ja wanneer...

NAMNAM ***ernstig***
Wist ik het maar. - De laatste tijd moet ik er steeds aan denken. Ik houd het hier niet langer uit.

Schudt zijn hoofd als een beer.

Soms denk ik dat ik gek word, in deze kleine beschermde wereld, waar ik alles heb, alles kan zien en niets meemaken, alles kan denken, maar niets kan doen. - O ja, ik mág alles, natuurlijk, - als ik maar binnen de tralies blijf. - Cily, ik houd het hier niet langer uit, alleen.

CILY
Domoor. Je moet niet zoveel denken; anders ben je moe voor je vrij bent.

NAMNAM
Waar moet ik dan aan denken?

CILY
Aan mij.

NAMNAM
Dat doe ik ook.

Schuifelt dichter op haar toe.

Ga je nooit meer weg?

CILY
Ik wou dat het niet hoefde. Maar wat kan ik er aan doen? Ze kunnen over me beschikken wanneer ze willen.

NAMNAM
Ik zal voor je zorgen - in de box.

CILY ***schudt haar hoofd***
Buíten de box.

NAMNAM ***vastbesloten***
Buiten de box.

CILY
En we zullen iedereen ontdooien.

NAMNAM
Tot ze smelten!

Pakt haar hand.

CILY
Kus mij.

NAMNAM ***verlegen***
Waar?

CILY ***wijst op haar mond***
Hier.

NAMNAM ***aarzelend***
Op je mond?

Hij kust haar, eerst kort en aarzelend, dan lang en heftig.

CILY
Kleed me nu uit.

NAMNAM ***verschrikt***
Hier? Ze kunnen ieder ogenblik binnenkomen.

CILY

Laat ze binnenkomen. We hoeven ons toch niet te schamen?

NAMNAM

Nee. Laat ze maar komen.

Ze laat zich achteroverzinken tussen auto, mikroskoop, wereldbol, etc. Wanneer Namnam zich naast haar neervlijt en haar truitje uit zal gaan trekken, dooft het licht. Het doek blijft op.

Tweede tafreel

Wanneer het licht weer opgaat staan Maja, Saskia en Mannie om de box, gekleed in gekleurde of zwarte smoking en witte of gekleurde japonnen. Ze kijken naar Cily en Namnam die dicht tegen elkaar aan liggen te slapen. (Bruin daalt langzaam de trap af, als er een ballustrade is.)

De stadslichtjes in het achterdekor branden nu.

SASKIA
Lief hè?

MAJA
Ze slapen.

Saskia buigt zich voorover en kijkt geboeid naar het gelaat van Namnam.

SASKIA
Hij begint op z'n vader te lijken als hij slaapt.

MAJA
Vind je ook niet?

MANNIE
Wie is zijn vader?

SASKIA
Toe nou, Mannie. Begin nu niet weer meteen te plagen.

Tegen Maja

Als ik ze zo rustig zie liggen word ik helemaal vertederd. Het is net of ons verleden weer herleeft, maar dan veel vrediger.

MAJA
Misschien zie ik het te vaak. Het maakt mij alleen maar melancholiek en ook wel een beetje jaloers. Gek hè. Ik ben geloof ik jaloers op mijn eigen verleden. Heb jij dat niet?

SASKIA

Nee. Daarvoor moet je, denk ik, een beetje trots kunnen zijn op je verleden.

Op dit moment komt Bruin binnen (respectievelijk heeft de begane grond bereikt). Hij groet de gasten met een kort knikje.

BRUIN

Hallo.

SASKIA

Dag!

MANNIE *kort*

Hallo.

Bruin loopt onmiddellijk door naar de box en opent de deur.

BRUIN

Hé! Wakker worden jullie!

Hij geeft een klap tegen de box. Cily en Namnam schrikken wakker, wrijven de slaap uit hun ogen en kijken nog wat dazig om zich heen alsof ze de omgeving niet herkennen.

BRUIN

Cily, je kunt gaan.

Ze staat een beetje slaapdronken op.

NAMNAM *kwaad*

Ik was nog niet uitgedroomd.

BRUIN

Je raakt anders maar aan je droom verslaafd.

Tegen Cily

Kom, Cily. De tijd van spelen is voorbij.

Hij wenkt haar met de vier aangesloten vingers van de rechterhand.

Kom kom.

CILY *met licht spottende ondertoon*

Mag ik misschien even bijkomen?

BRUIN ***geprikkeld tegen Cily***

Let een beetje op je woorden alsjeblieft.

Cily strijkt door haar haar.

NAMNAM ***ook opstaand, rebels***

Ik ga méé!

Hij doet een pas in de richting van de boxdeur. Bruin wenkt ongeduldig met zijn hoofd dat hij moet blijven. Cily kijkt hem even weemoedig aan, maar als ze ziet dat hij aarzelt en tenslotte niet verder gaat, drukt ze hem een kus op het voorhoofd, schikt haar kleren en verlaat de box. Namnam blijft machteloos van woede achter.

MANNIE ***lachend***

Ik zie dat de oude trouwe Cily ook deel uitmaakt van de hofhouding.

BRUIN

Ze is ons dienstmeisje. - Cily!

Cily draait zich om.

Zeg meneer en mevrouw Mannie eens goedendag.

Cily knikt kort en loopt door.

MANNIE

Ze is helemaal de oude gebleven zie ik. Dezelfde eenvoudige ziel van vroeger.

CILY ***hem koel aankijkend terwijl ze langs hem loopt***

U vergist zich.

BRUIN ***woedend***

Cily!

Cily loopt door.

De brutaliteit! - Cily!

Cily loopt door.

Cily! - Wat haalt dat mens zich tegenwoordig in haar hoofd. Cily!

NAMNAM ***verontwaardigd***

Dat mens...?

Cily loopt door. Bruin wil haar achterna gaan; hij doet een pas in haar richting, ziet Mannie's grijnzende gezicht en bedenkt zich, zijn vernedering aksepterend.

BRUIN
Ach, laat maar. Het is niet belangrijk.

Cily af. Mannie grinnikt.

NAMNAM *het klinkt als een vloek*
Verdomme!

BRUIN *geprikkeld*
Toe, dit is niet het geschikte moment om opstandig te worden.

NAMNAM *met gebalde vuist*
Mijn tijd zal komen!

BRUIN *dreigend*
De mijne ook.

Hij slaat de deur van de box dicht.

De aanwezigen 'ontdekken' elkaar nu en nemen elkaar op van hoofdhaar tot voeten, Bruin wantrouwend, Mannie afwachtend.

BRUIN
Zozo. Dat is lang geleden.

MANNIE
Achttien jaar, drie maanden en zes dagen.

BRUIN *ironisch*
Heb je ook de minuten geteld?

MANNIE
Zeker. Iedere minuut telt als je jonger wordt.

Ze kijken elkaar aan.

BRUIN
Tja, de tijd staat niet stil.

NAMNAM
Nee, gelukkig niet.

Mannie grinnikt in zijn richting, Bruin kijkt gefrustreerd.

MANNIE *tegen Namnam*
Ik heb iets voor je meegebracht

Tegen Bruin

Mag

ik?

BRUIN
Ga je gang!

MAJA ***met een charmante glimlach***
Erg attent van je.

NAMNAM ***die is gaan staan***
Wat is het?

MANNIE
Hier, kijk zelf maar.

Hij overhandigt het kado. Bruin wendt zich verongelijkt af. Namnam wikkelt het pakje los.

NAMNAM
O, een revolver! Dank u wel! Ik heb nog nooit zo'n volwassen kado gehad.

Hij houdt de revolver als een stuk speelgoed tegen zijn wang.

BRUIN
Een beetje té volwassen lijkt me.

MANNIE
Ach wat.

NAMNAM
Kan ie echt schieten?

MANNIE
Probeer het maar!

BRUIN
Geef hier dat ding.

Tegen Mannie

Je lijkt wel gek. Moet ie zich in het hoofd schieten -

MANNIE
Dan is hij de revolver niet waard geweest. De waarde van een wapen hangt af van degeen op wie je hem richt.

BRUIN ***kwaad, tegen Mannie***
Idiotie. -

Tegen Namnam

Geef hier.

NAMNAM

Nee.

Hij trekt zich terug in een hoek als een hond met zijn bot. Bruin loopt naar de deur van de box.

BRUIN

Geef op!

Namnam haalt de revolver achter zijn rug tevoorschijn, aarzelt of hij hem op de indringer zal richten, maar brengt de moed niet op. Bruin op zijn beurt aarzelt of hij de box zal betreden, doet een stap in de opening. Op dat moment blaft Namnam als een hond.

NAMNAM

Woefwoef!

Bruin schrikt terug. Mannie lacht luidkeels. Dan spreekt Maja het verlossende woord.

MAJA

Ach, laat hem dat ding maar houden. Hij doet er geen kwaad mee.

BRUIN ***alsof hij een zelfoverwinning behaalt, maar in werkelijkheid opgelucht***

Akkoord. Maar ik blijf het verdomd gevaarlijk speelgoed vinden.

Zich omdraaiend op kortaffe toon

Ga zitten.

MAJA

Ja, gaan jullie toch zitten.

Tegen Saskia

Doe net of je weer thuis bent.

SASKIA

Dank je. Erg taktvol ben je nog steeds niet.

De twee vrouwen gaan zitten; Mannie en Bruin blijven staan.

MANNIE ***tegen Saskia***

Weet je nog dat we achttien jaar geleden ook op

visite kwamen? En dat we toen minutenlang moesten wachten voor we binnen mochten?

SASKIA ***bits***
Jij en Maja bedoel je, bij mij en Bruin.

MANNIE
O sorry, sorry. Ik ben altijd al slecht geweest in tegenwoordige en verleden tijd. Op school haalde ik ze al door elkaar.

Tegen Maja

Maar we zijn toch wel welkom?

MAJA ***glimlachend***
Zeer welkom. Ga zitten.

Mannie loopt op de grote stoel toe om te gaan zitten.

BRUIN
Pardon dat is mijn stoel.

Hij loopt snel voor hem langs en plant zich neer vóór Mannie, die ondanks de waarschuwing doorloopt, plaats kan nemen.

MANNIE ***gespeeld beleefd***
O neem me niet kwalijk. De zetel van de meester.

Gepikeerd omdat hij nu lager moet gaan zitten en tegen Bruin opkijken, neemt hij plaats in de laatste opengebleven stoel.

BRUIN
Een sigaar?

Ironisch

Een echte dit keer.

MANNIE ***laat zijn antwoord een paar sekonden in de lucht hangen, dan hard en dreigend***
Nee!

BRUIN
Rook je niet?

MANNIE
Jawel.

BRUIN

O...

Ironisch

Is het dan gepermitteerd dat ik er zelf een opsteek?

Mannie reageert niet. Bruin vertroetelt zorgvuldig zijn sigaar, terwijl Mannie om zich heen kijkt.

SASKIA ***tegen Maja***

En hoe vind je het steeds in het middelpunt te staan?

MAJA

Hoe bedoel je?

SASKIA

Nou, je bent toch de vrouw van een beroemd schrijver; dat straalt ook een beetje op jou af.

MAJA

Och, wat zal ik zeggen. Het is er al net mee als met een koningin of de rijkste vrouw van de wereld: ze kunnen hun toilet hoogstens bekleden met fluweel, diamant is te hard.

BRUIN

Maja!

SASKIA ***giechelend***

Dat kan wel zijn, maar je bent in ieder geval iemand.

MAJA

Dat lijkt maar zo. Eigenlijk besta ik niet eens. Alleen de Koning bestaat. Een koningin is niet anders dan de vróuw van de Koning. En ze kan alleen maar eten wat ieder mens lekker vindt - brood blijft brood, cake gaat vervelen.

Bruin maakt een machteloos gebaar.

SASKIA

Nou, ik zou best iedere dag cake lusten - vooral

met van die vruchtjes en rozijnen erin.

Mannie haalt zijn schouders op.

MANNIE ***uitdagend tegen Maja***
Ik begrijp niet goed waar jij je over beklaagt, Maja. Bruin heeft nog wel dé vrouw van je gemaakt - de droomvrouw waar iedere man in zijn verbeelding naar uitziet -

MAJA ***kort bitter lachje***
Ja - op de duur bestond ik alleen nog maar in verbeelding - in ieders verbeelding.

Theatraal glimlachend

Wie maakt me weer werkelijk?

MANNIE ***grijnzend***
Wie?

BRUIN ***ironisch***
Wat is werkelijkheid?

MANNIE ***wijst om zich heen***
Dit - ik - Maja - Namnam.

Namnam richt zich gretig op als hij zijn naam hoort noemen en kijkt boven de boxrand uit.

MANNIE ***zich omdraaiend***
Is het niet, Namnam?

NAMNAM
Ja!

BRUIN ***tegen Namnam***
Wat, ja?

NAMNAM
Ja, vader.

Mannie grijnst. Bruin veert overeind in z'n stoel, wil opstaan.

MANNIE
Wat zou je het liefste willen?

NAMNAM
's Avonds uitgelaten worden, zonder halsband.

MANNIE ***betekenisvol***
Het ís avond. Meer avond dan nu zal het nooit worden.

Namnam doet aarzelend een stap in de richting van de boxdeur, werpt een steelse blik op Bruin en durft niet verder. Bruin kijkt geïrriteerd toe.

MANNIE
Luister, ik zal je een verhaaltje vertellen. - Eens, lang lang geleden, was er een man die de wijde wereld in trok, helemaal vanuit Italië naar het oosten. Hij heette...

NAMNAM
Marco Polo!

Doet nog een stap in de richting van de boxdeur.

MANNIE
Hm. - En wat ontdekte hij?

NAMNAM
China!

Idem.

MANNIE
Mis. Wat ontdekte hij?

NAMNAM
...De wereld!

Duwt de boxdeur halfopen.

MANNIE
Mis. - Zichzelf!

Namnam knikt, doet een stap in de opening. Dan houdt Bruin het niet langer uit, hij staat op en werpt de deur dicht.

BRUIN
Terug!

Als Namnam blijft staan

Pas op, of ik pak je pistool af. Achteruit!

Namnam deinst achteruit. Tegen

Mannie

Bemoei je in godsnaam met je eigen zaken. Of vertrek anders; ík heb je niet gevraagd hier te komen.

MANNIE
Nee, dat weet ik. Ik ben zelf uit m'n verdomhoekje tevoorschijn gekropen, helemaal op m'n eigen houtje.

Van toon veranderend, kwasi terloops

Ja, waaróm dacht je eigenlijk dat ik naar je toegekomen was?

Bruin haalt zijn schouders op.

Om je eer te bewijzen? tienden te betalen? een standbeeld kado te doen van jezelf?

Smalend

Een schilderij heb je al, zie ik.

BRUIN ***achterdochtig***
Wel, wat kom je dán doen?

MANNIE
Wat kom ik dán doen... Geweldig, die nadruk op dán!

Ingehouden, vooroverbuigend

Wat ik kom doen is mijn eigen werkelijkheid opeisen, net als Maja. - Hier ben ik!

BRUIN ***cynisch***
Waarom moet iedereen tegenwoordig toch een ‘eigen werkelijkheid’ hebben? - Alsof het maar niks is.

Snel van toon veranderend en een tikje larmoyant, als hij ziet dat Maja en Mannie kwaad worden

Ik heb toch ook geen eigen werkelijkheid. Nou? Hoeveel eigen leven heb ik, vertel me dat maar eens.

MANNIE
Precies. En omdat je zelf niet genoeg eigen leven had, ben je je met het leven van anderen gaan bemoeien. Je ging ménsen maken, mensen over wie jij de dictator kon spelen - die je kon kneden, aankleden, invullen. Als je de pest in had schiep je een

nar. -

Bitter

Van mij heb je een schertsfiguur gemaakt.

SASKIA ***schamper, maar met een overtuiging die ook Mannie treft***
En een doordouwer, een doorgewinterde materialist...

MANNIE ***tegen Saskia, geprikkeld***
Hou jij je erbuiten alsjeblieft. Ik kan het alleen wel af.

Tegen Bruin, bijna met verwondering

In het begin begreep ik er niets van, begreep niet waaróm. Alles zat me tegen, alles mislukte me.

BRUIN
Dat lag aan jezelf.

MANNIE ***er niet op ingaand***
Ik had geen opleiding gehad zoals jij en ik moest er dus op eigen kracht zien te komen - overdag werken, 's avonds studeren - diploma's halen.

Spottend

Natuurlijk zakte ik voor allemaal...

BRUIN
Je was inderdaad niet een van de snuggersten.

SASKIA ***met zelfspot***
Maar als troost kreeg Mannie zowaar een vriendinnetje toegewezen. Ik mocht hem precies één keer in de week bezoeken, op zaterdag. Meteen als ik kwam gingen we een half uur met elkaar naar bed, want de natuur moet z'n loop hebben. Voor de rest van de avond mocht ik tegenover hem aan tafel zitten, tijdschriften lezen of hem wat opvrijen met m'n voet, terwijl meneer over z'n boeken gebogen zat.

Direkt tot Bruin

Zo was het toch?

Er plooit zich een glimlach om Bruin's lippen, Namnam

luistert geïnteresseerd toe.

MANNIE ***nijdig***
Zet me nog maar eens in m'n hemd. Eén keer meer of minder komt er niet op aan - net zo min als het er op aankwam dat ik geen enkel diploma mocht halen; daar was ik immers te stom voor...

Zijn tirade vervolgend

En omdat ik te stom was voor iets anders, ging ik van lieverlee maar in de handel; daar heb je geen intelligentie voor nodig, alleen boerenslimheid.

Bijna spottend

Maar ook hier, zelfs híer mislukte me alles, op een onverklaarbare manier. Het was alsof iets, iemand opzettelijk aan de verkeerde touwtjes trok. Mijn berekeningen klopten niet,

Ironisch

- of de feiten niet - de mensen om me heen klopten niet, ikzelf klopte niet. Alles was één grote, onbetrouwbare bende. - En zo werd ik dan ook prompt de miezerd die ik van jou moest worden...

SASKIA
En thuis leden we armoede - lekker armoeiig - nog net geen honger -

MANNIE
Nee, uithongeren durfde je ons blijkbaar niet. - Maar wel werd iedereen uitvoerig ingelicht over mijn gewoontes: hoe en waar ik me krabde,

Maja glimlacht

- hoe ik aan m'n sokken rook en onder m'n oksels of ik schoon goed aan moest...

SASKIA
Dat doe je soms nóg.

MANNIE
Ook dat nog.

Tegen Bruin, die lacht

Ja, jij hebt mak-

kelijk lachen, maar ík bén het niet.

BRUIN ***slim***
Als dat zo is, waarom doe je dan niet of je het niet bent?

MANNIE ***in de war gebracht***
Niet?

BRUIN
Ja. Waarom zeg je niet gewoon néé?

MANNIE ***verslagen***
Nee, het heeft geen zin.

Intens

Op een of andere manier was je sterker dan ik. Ik probeerde je te negéren, net te doen of jij niet bestond, maar je wás er, overal en nergens. Op een gegeven ogenblik betrapte ik me er zelfs op dat ik bij voorbaat rekening met je hield. Als ik iets nieuws ondernam, dacht ik: hoe zou Bruin daarover denken, hoe zíet hij me nu? En dan was het of iets me dwong te handelen zoals ik wist dat jij het van me verwachtte.

Intenser nog; Bruin luistert gegeneerd, met half afgewend gelaat toe.

Er zijn dagen geweest dat ik me nauwelijks buiten durfde te vertonen, omdat ik meende dat iedereen me zou herkennen. Meestal kwam ik er wel weer vrij gauw overheen - ik ben goddank geen zwakkeling - maar soms voelde ik me zo ellendig dat ik letterlijk een schietgebedje naar je opzond om me in godsnaam éindelijk eens met rust te laten...

Hem tot aandacht dwingend

Waarom heb je het gedaan? Waaróm al die ellende?

BRUIN ***duidelijk onder de indruk***
Het is me uit de hand gelopen.

MANNIE ***bitter***

Het is hem uit de hand gelopen. Mijn god! - Had me dan niet ‘geschapen’! Jij met je pretenties, je half uitgewerkte ideeën, je halve en kwart-mensen... Meneer moest zo nodig mensen maken.

Driftig

Waarom heb je me niet sterk genoeg gemaakt, niet vollediger, sympathieker?

Vooroverbuigend

Bang dat ik te machtig zou worden? Dat mijn persoonlijkheid sterker zou blijken dan de jouwe?

NAMNAM ***zachtjes***

Ja.

BRUIN

Kom nou.

MANNIE ***dreigend***

Waarom dan?

BRUIN

Waarom?...

Plotseling omslaand

Wat zit ik me hier ook te verdedigen. - Waarom? Omdat ik er helemaal niet zo zeker van ben dat ik ongelijk heb, en dat je geen gevaar betekent voor de samenleving.

MANNIE ***ziedend***

O nee?

BRUIN

Nee!

MANNIE

God! Ik zou je kunnen vermoorden. Ik zou je...

Grijpt plotseling naar zijn maag en buigt zich enigszins voorover met een strak, wit weggetrokken gezicht. Tast in zijn zijzak.

MAJA ***verschrikt***

Wat is er?

SASKIA

Heb je je tabletjes bij je?

MANNIE

Ja ja.

Haalt een tubetje tevoorschijn, schudt een paar tabletjes op zijn hand en slaat ze gulzig in zijn mond.

MAJA *opstaand*

Wil je een glas water?

MANNIE

Nee, laat me maar even.

Hij leunt achterover in zijn stoel, zucht diep en ontspant zich. Ook Saskia is opgestaan. Beide vrouwen staan bij zijn stoel; ook Namnam kijkt weer aandachtig toe. Bruin ziet strak en ietwat sceptisch voor zich uit.

MAJA

Wil je misschien een borrel? Whiskey?

Mannie knikt nauw merkbaar of niet.

SASKIA

Ja, geef hem er maar een. Het gebeurt wel meer dat hij plotseling last van zijn maag krijgt als hij zich te druk maakt.

Mannie kreunt geprikkeld, maar houdt zich verder stil.

MAJA

Ik zal Cily roepen voor spuitwater.

Ze loopt langs Mannie heen naar de intercom, terwijl ze hem in het voorbijgaan troostend over z'n haren strijkt. Bruin en Saskia trekken heel even verwonderd hun wenkbrauwen op.

MAJA *in de intercom sprekend*

Cily, wil je even wat spuitwater brengen? Cily?... Ze antwoordt niet.

In de intercom

Cily!

Zich omdraaiend, lakoniek

Ze is er blijkbaar vandoor.

BRUIN ***ongelovig***
Er vandoor?

MAJA
Mm. Zie nou maar dat je iemand anders krijgt.

Mannie, die wat is bijgekomen, glimlacht hatelijk.

NAMNAM
Is Cily weg? Voorgoed?

Niemand antwoordt. Bruin kijkt bedenkelijk.

BRUIN ***sussend***
Er komt wel weer een ander meisje.

NAMNAM
Ik wil geen ander meisje. Jullie hebben haar weggepest. Godverdomme!

Hij schudt aan de tralies als een gorilla.

Godverdomme!

Laat zich dan in een hoek neervallen.

MAJA
Het is het meest jammer voor hem. Hij was erg op haar gesteld.

Terzake

Ik zal zelf wel even spuitwater halen.

MANNIE
Nee, laat maar.

Maja knikt; haalt drank en glazen van het wagentje en schenkt in. Ze plaatst de glazen op tafel, maar niemand drinkt.

NAMNAM
Ik wil ook een borrel.

Maja aarzelt. Bruin knikt.

BRUIN
Geef hem er maar een.

Maja brengt hem een glas. Namnam slaat het in één teug achterover.

NAMNAM
Nog een.

Maja schenkt weer in en brengt het hem. Als hij het tweede glas achterover geslagen heeft begint hij met zijn ogen te rollen en over zijn hele lichaam te trillen. Hij wentelt zich om en om in de box, staat dan op, een beetje wankelend.

NAMNAM ***zingt dronkemansliedje, heft glas***
En we gane met z'n allen naar het hemeltje,
jenevertje, jenevertje,
en we gane met z'n allen naar het hemeltje,
jenevertje erbij.

Wankelt

Jullie hebben haar weggepest - godverdomme - Een sloof hè, dat was ze? Maar ze is godverdomme beter dan jullie allemaal bij elkaar. - Allemaal! - Ik zou jullie...

Hij zwaait met zijn revolver. De anderen schrikken hevig en klemmen hun handen om de armleuningen van hun stoelen.

Allemaal!

Laat dan moedeloos zijn arm zakken en gooit de revolver op de grond, die bij het neerkomen afgaat. Schrik; daarna ontspanning. Hij valt neer in een hoek van de box.

Weggepest! Godverdomme!

SASKIA
De stakkerd.

Het licht flakkert en dooft weer even, de 'wereldlichtjes' in het raam knippen uit en aan.
In de loop van de volgende scène komt Namnam betrekkelijk snel weer bij zijn positieven. Hij blijft echter agressief en vol wrok, vooral in het begin, wat duidelijk op zijn gezicht te lezen is. Bruin strijkt zich over z'n gezicht. Mannie is

zichtbaar bijgekomen.

MANNIE ***tegen Bruin***
Zo zie je wat je allemaal op je geweten hebt.

BRUIN ***protesterend***
Je kunt alles wel op mijn schouders schuiven.

MANNIE ***rustig***
Niet alles. -

Pauzeert enkele sekonden.

Er is een tijd geweest dat ik enorm tegen je op zag, ik bewonderde je zelfs, al zou ik het nooit openlijk hebben toegegeven. Je had meer fantasie, bewoog je in werelden waar ik geen deel aan had. Je was een dromer, een idealist.

BRUIN
Dank je.

MANNIE
Je wilde góede mensen maken en ik wás geen goed mens, je wilde de wereld verbeteren en ik stond die verbeteringen in de weg. Daarom wou je me onschadelijk maken.

Pauzeert even.

Het is je niet gelukt. Wel - op dat moment had je je terug moeten trekken, je scheppersambities moeten laten varen.

Snuift minachtend

Maar in plaats daarvan werd je een cynicus, iemand die alleen nog maar probeerde te handhaven wat hij had. En hoe meer ik aan je greep dreigde te ontglippen, des te heviger werden je aanvallen. Je privé-imperium kwam in gevaar! Concurrentie dreigde!

BRUIN
Welwel.

MANNIE
Maar toen beging je de grootste fout van je leven:

je maakte de werkelijkheid te gecompliceerd; je ging je bewegen op een gebied dat je niet kon overzien, op míjn gebied. - En ineens, op een mooie zomerdag, zag Mannie z'n kans schoon, sloeg z'n slag - Een grote transactie met ingewikkelde importbepalingen, onderhands doorverkopen, enzovoort - met details zal ik je niet vermoeien. Binnen een week was ik rijk. Hahaha!

BRUIN ***met een zuur gezicht***
Er kwam een hoop vuiligheid bij te pas.

NAMNAM
Hoezo?

MANNIE ***glimlachend***
Boerenslimheid!

BRUIN
Hij heeft de Staat opgelicht voor een half miljoen - importzwendel - belastingontduiking - ten onrechte geïnde subsidies - enzovoort.

NAMNAM ***lachend***
Is het verdomd?

Maja begint ook te lachen. Ze kijkt Mannie bewonderend aan.

BRUIN
Vinden jullie dat léuk?

NAMNAM
Ja.

MANNIE ***pralend***
Van die tijd af ging het bergopwaarts met me; ik had mijn talent ontdekt, wat zeg ik, mijn róeping. Alles wat Mannie aanpakte lukte. Schroot werd goud. Er gebéurde iets, iedere dag gebeurde er

iets - iets werkelijks.

Namnam leeft helemaal mee; hij heeft tijdelijk zijn wrok vergeten en wrijft zich in de handen.

MAJA
Het moet een spannende tijd geweest zijn.

NAMNAM
Nou!

Maja kijkt Mannie opnieuw bewonderend aan; slaat haar ene been over het andere, waardoor haar rok tot ver boven haar knie opschuift. Mannie werpt er een verlekkerde blik op.

MANNIE
Het werd nog veel spannender. Mannie ging in het groot doen - vorstelijke zaken.

BRUIN
Met alle dikdoenerij van vroeger.

MANNIE
Mannie kocht huizen op, hele huizenblokken met mooie stevige huizen van steen.

BRUIN
De huizen waarin je zelf had willen wonen -

MANNIE
Hotels -

BRUIN
De luxueuze bedden waarin je had willen slapen -

MANNIE
Schepen -

BRUIN
De met olie gestookte dromen waarin je had willen reizen -

MANNIE
Fabrieken, met duizenden werknemers -

BRUIN
De legers die je had willen kommanderen als generaal -

Mannie begint te hoesten, slikt opnieuw haastig een paar tabletjes.

MANNIE
Maar je gaf de strijd nog niet op, hoewel die eigenlijk al in mijn voordeel beslist was. Want ik had nu wat jij niet bezat -

BRUIN
En dat was?

MANNIE
Wérkelijke macht. - Om de strijd te kunnen voortzetten stond je nog maar één weg open, een weinig eervolle: Je ging een Type van me maken. Ik was geen mens meer, maar een Type, waarvan de schadelijkheid gemakkelijker aan het licht gesteld kon worden. Dat is bij typen altijd gemakkelijker. En zo werd Mannie de grote Moloch zelf, de nationale nar, het pispaaltje van de intellektuelen en verder van iedereen die minder sukses in het leven had dan ik.

Smalend

Geen gevecht meer van man tegen man, maar van reusachtige, opgezwollen Images.

BRUIN
The battle of images!

MANNIE
En weer was ik aan jouw genade overgeleverd. Je zorgde er dan ook wél voor dat mijn image in de

kortst mogelijke tijd omlaag werd gehaald; het werd al slechter en slechter.

Bruin glimlacht.

Ik van mijn kant probeerde natuurlijk ook wel jou te treffen, maar ik was tamelijk machteloos; wat wil je, ik bevond me weer op jouw terrein...

BRUIN
Juist.

MANNIE
Maar toen kreeg Mannie een enorme inval. Hij nam een golden boy in de arm - een schrijver met ideeën, góede ideeën.

BRUIN
De ideeën waren wel aardig, alleen, niemand geloofde er in.

Lacht.

MANNIE
O nee?

BRUIN
Nee. Wat had je anders verwacht, met zo'n effekt.

MANNIE
Welk effekt?

BRUIN
Dit. Ik zal het je tonen.

Spel van big boss en dichter, dichter en industriële boer.

Je roept de gouden reklamejongen op je kantoor. Klop op de schouders, sigaar. Het is een dure knaap, dus: Je valt meteen maar met de deur in huis.

Wacht; handgebaar waarmee hij Mannie uitnodigt te spreken. Als Mannie te lang aarzelt, hem voorspelend met Mannie's stem

Mijn image zit fout. Is daar niets aan te doen?

Als Mannie nog steeds aarzelt, met eigen stem

Vooruit dan, speel dan mee!

MANNIE ***met tegenzin***
Mijn image zit fout.

Bruin moedigt hem aan verder te spreken.

Is daar niets aan te doen?

BRUIN
Hoe ziet uw image er dan uit?

MANNIE ***met tegenzin***
Teveel de geldwolf, de materialist, gevaar voor de demokratie -

BRUIN
Hum, ja; niet zo best. - Hoe had u zich uw image dan gedacht?

MANNIE
Tja, non - eh -

Aarzelend

Wat sympathieker bijvoorbeeld, wat vaderlijker.

BRUIN
Kan gearrangeerd worden. Hoe nog meer?

MANNIE
Wel - eh, iets in de trant van de laatste durfal, de laatste avonturier, de speler niet om de knikkers, maar om het spel. Deze kerel uit één stuk wil iets dóen. De ekonomie van de hele natie is er bij gebaat, waar of niet?

BRUIN ***knikt met tegenzin***
Mm. - U bent eenvoudig begonnen, gewone jongen, alles zelf opgebouwd?

MANNIE ***enthousiast***
Prachtig! Uitstekend! Gewone jongen, hard moeten sappelen, leeft zuinig, al kan ie doen wat ie wil - gooit het geld niet over de balk. - Wacht; wat denkt u hiervan? Iedereen kan wat ík kan, alleen ik kan het beter. Moet ik het daarom laten?

BRUIN
Heel goed! Iedereen kan het beter, alleen -

MANNIE ***kwaad***
Ik kan het beter -

BRUIN
Ach ja, natuurlijk. U kunt het beter. Toch, in wezen een eenzame -

MANNIE ***met gemengd gevoel***
Valt wel mee. Niet overdrijven.

BRUIN ***gespeeld nadenkend***
Toch is dit allemaal nog niet voldoende.

Telt op zijn vingers af.

Liefdadigheid. Doet u aan liefdadigheid?

MANNIE
Wat kado's bij nationale prijsvragen. Als mijn naam vermeld wordt.

BRUIN ***schudt bedenkelijk het hoofd***
Niet genoeg.

Telt af op zijn vingers.

Doet u aan kunst?

MANNIE
Yessir. Mannie heeft z'n kollektie oude meesters. Een mooi landschapje van - hoe heet ie ook weer?

BRUIN
Ruysdael?

MANNIE ***verwonderd***
Ja. Hoe weet u dat?

BRUIN
Geen Jan Steen op de plee?

MANNIE ***wantrouwig***
Ja.

BRUIN
Hahaha. Dacht ik het niet?

MANNIE
Een reproduktie. Geen echte natuurlijk!

BRUIN
Dat verandert de zaak.

MANNIE
Moet ik hem weghalen?

BRUIN
Nee, laat maar hangen. - Geen modernen?

MANNIE
Die rotzooi wil ik niet aan de muur hebben, nog voor geen duizend gulden.

BRUIN ***kijkt bedenkelijk***
Het zou anders geen kwaad kunnen als -

MANNIE ***beslist***
Uitgesloten! Ik denk er niet aan.

BRUIN ***sussend***
Goed goed. - Houdt u van opera?

MANNIE
Niet zo erg. Maar we kunnen altijd zeggen dat ik er wél van hou. Als het niet anders kan, is Mannie zelfs bereid een paar zanglessen te nemen.

Brult de eerste regel van een aria

- Lalalala.

Lacht

Kan Mannie mooi in bad zingen tijdens de vrijdagse beurt.

BRUIN
Dat klinkt al een stuk beter. Toch zou ik er om te beginnen in ieder geval een paar prijzen tegen aan gooien.

MANNIE ***met tegenzin***
Prijzen? Wat voor prijzen?

BRUIN
In de kunstsektor. Eén voor letterkunde bijvoor-

beeld, één voor muziek en één voor beeldende kunst. Dat zit altijd goed. U wekt er een hoop sympathie mee en de kans is groot dat er een paar staatssekretarissen bij de uitreiking aanwezig zijn. Gratis goodwill.

MANNIE

Mm. En wat gaat me dat kosten.

BRUIN

Laten we zeggen drie maal tienduizend gulden.

MANNIE ***zuur gezicht***

Toe maar, alsof het niet op kan. Kan het niet voor drieduizend gulden de man? Tenslotte doen ze er niks voor.

BRUIN

Drieduizend is wat aan de lage kant. Maak er dan liever vijfduizend van. Voor vijftienduizend gulden bent u rond.

MANNIE

Akkoord. Maar dan uitbetalen in termijnen, zodat ze het geld er niet in één keer door kunnen jagen. Het blijft tenslotte míjn zuur verdiende geld.

SASKIA

En zo werd onze Mannie opnieuw het rotlachertje van de natie.

MANNIE ***zich plotseling bezinnend***

Nu heb je me goddorie weer jouw spel laten spelen!

Bruin lacht.

Maar van nu af aan is het uit. Van nu aan zal alles veranderen.

Zich omdraaiend

Is het niet, Namnam?

NAMNAM

Alles?

MANNIE
Ja. - Luister. Laatste raadsel.

De volgende dialoog in snel tempo.

MANNIE
Er was eens een man die het heelal ingeschoten werd.

NAMNAM
Gagarin.

MANNIE
Bijvoorbeeld. Wat ontdekte hij?

NAMNAM
De sterren.

MANNIE
Mis. Wat ontdekte hij?

NAMNAM
God!

MANNIE ***geschrokken***
Wat! -

Zich herstellend

Kom nou. Heeft Bruin je dat geleerd?

NAMNAM
Zelf bedacht.

MANNIE
Verkeerd gedacht. Wat ontdékte hij?

Namnam zwijgt in z'n wiek geschoten.

MANNIE ***nadrukkelijk***
Wat ontdékte hij?

NAMNAM ***kwaad***
Niks.

MANNIE
Eindelijk.

Zich snel omdraaiend, tegen Bruin

Zelfs Namnam heeft het door. Niks! Er valt niks meer

voor je te ontdekken. Niks!

NAMNAM ***terzijde, verontwaardigd***
...Zelfs?

MANNIE
Daarom, stik voor mijn part in je steriele raadselachtigheid, in je trotse verbeeldingsrijk en laat je haan daar koning kraaien. Ik zal mijn eigen imperium wel opbouwen, een imperium vol realiteit, waarin normale mensen wonen en waarin ze zich thuis kunnen voelen. Er zullen huizen in staan van echte steen, banken, casino's, fabrieken; schepen van echt ijzer zullen over de zeeën varen, luchtschepen de lucht doorkruisen naar alle windstreken. Over dát imperium zal ík heersen en zoals ik ben zullen alle mensen zijn - alleen wat minder slim misschien, wat machtelozer dan ik... Als ze over de zeeën varen, zal ik, Mannie over de zeeën varen, bij duizendtallen, als ze naar andere planeten vliegen, zal ik, Mannie, naar de planeten vliegen; en door de luidsprekers van alle radio- en televisiestations die ik koop zal míjn stem te horen zijn, mijn beeld te zien.

Ik wil zoveel geld bezitten, zoveel eigendommen, zoveel mensen, dat ik weer in mezelf kan geloven.

BRUIN ***sneerend***
Er zijn mensen die zoveel geld verdienen, dat ze weer in god gaan geloven.

MANNIE
Wat is het verschil? - Misschien ga jij wel in mij geloven.

BRUIN
Nooit!

MANNIE
Dan zullen we je er toe dwingen.

Zich omdraaiend, tegen Maja

Maja! Kom mee!

MAJA
Ja, mijn Koning.

Ze loopt op hem toe en kust hem. Tegen Bruin

Het spijt me, Bruin. Ik raakte op je dromen uitgekeken.

Bruin kijkt haar met stomheid geslagen aan.

MANNIE
Je bent een goede vrouw voor me geweest, Saskia, maar nu heb ik een koningin nodig.

SASKIA
Ik had het kunnen weten...

MANNIE ***op gebiedende toon***
Namnam!

Namnam kijkt een beetje treurig op.

Kom!

Namnam staat één moment besluiteloos, dan loopt hij vastbesloten naar de deur van de box. Bruin werpt zich tegen de deur.

BRUIN
Nee! Mijn zoon kun je me niet afnemen! - Namnam, blijf daar!

Namnam haalt zijn revolver achter zijn rug tevoorschijn en richt hem op Bruin, die langzaam achteruit deinst.

NAMNAM
Achteruit!

Hij opent de boxdeur en gaat naar buiten. Hij laat de revolver niet zakken.

MANNIE ***tegen Namnam***

Volg mij.

Hij wil in de richting van de kamerdeur gaan. Namnam richt nu de revolver op hem.

NAMNAM ***hard***

Nee! - Blijf staan! - Ik heb jullie allebei door. Ik heb geen vader meer nodig. Van nu af aan zal ik mijn eigen vader zijn. - Staan blijven! - Maken jullie elkaar maar af, ik ga mijn eigen geluk wel zoeken. Ik ga Cily zoeken.

Hij loopt snel naar de deur, draait zich nog eenmaal om.

Achteruit!

Af.

Mannie snelt achter hem aan, gevolgd door Maja.

MANNIE

Namnam! Namnam! Ik ben je vader, blijf bij je vader! - Je mag alles van me, je mag alles...

Mannie en Maja af.

De twee overgeblevenen blijven enkele ogenblikken besluiteloos staan, Bruin verslagen en met gebogen hoofd. Dan loopt Saskia langzaam op hem toe, legt haar hand op zijn arm. Bruin kijkt langzaam op.

SASKIA

Bruin?

Hij kijkt haar aan.

Trek het je niet aan.

BRUIN ***na enkele sekonden zwijgen***

Trek jij het je aan?

SASKIA ***schudt haar hoofd***

Nee. Jij?

Bruin haalt zijn schouders op.

SASKIA ***overredend***

Toe, vergeet het maar.

BRUIN

Het was een mooie droom.

SASKIA

Je kunt niet blijven dromen.

Bruin schudt zijn hoofd. Korte stilte.

Kom, laten we gaan slapen.

BRUIN

Ja.

SASKIA

Ik moet morgen vroeg aan de slag. We hebben geen dienstmeisje.

Ze loopt bedrijvig door de kamer.

Zonde van al dat licht dat daar maar voor niets brandt.

Vermanend

Licht kost geld!

Ze draait de 'wereldlichtjes' uit, bereddert nog wat, en als ze de kamer verlaten, ook het grote licht.

Derde stadium

Het werelddekor is ineengeschrompeld tot blokkedoosproporties. De figuren bewegen zich erboven als reuzen. De vier die zich op het toneel bevinden hebben hun eigen, vaste plaats waar ze zich weinig of niet van verwijderen, als het ware met onzichtbare kettingen aan de aarde geklonken. Ze dragen gestileerde kinderkleding, de mannen bijv. ouderwetse matrozenpakjes of pakken met matrozenkragen, de vrouwen grote jurken met befjes en manchetjes; allevier hebben echter oude-mensengezichten met bijbehorende pruik. Ze bevinden zich in het stadium van voortschrijdende seniliteit en lijden aan geheugenverlies; ze kunnen hun gedachten niet meer tot het einde afspinnen. Wat ze zeggen klinkt theatraal: ze spelen die ze dachten dat ze waren, of die ze nog steeds denken te zijn: woorden van ouderen gesproken op kinderlijke of kindse toon.
Tussen hun hoofden hangt laag een grote zon. Aan één zijde van het toneel is een verhoging, die als zitplaats kan dienen, bijv. in de vorm van een wolk.
Als het doek opgaat zijn ze (Bruin, Mannie, Saskia en Maja) aan het jongleren, goochelen, jojoën of balspelen, al of niet met reële rekwisieten; deze aktiviteiten kunnen verder worden aangevuld met mimespelletjes als: een pluisje wegblazen van de rug van de hand, het nakijken en erin geabsorbeerd zijn; eendjes voeren; het de les lezen van een stoute reus; kindersprookjes voor twee handen; enzovoort; deze aktiviteit wordt de hele eerste scène volgehouden, waardoor een indruk van voortdurende, nerveuze beweging ontstaat. Eventueel zo nu en dan wat cirkusmuziek.

BRUIN ***ernstig***

Er is niets dat zo drukt op de wereld als een hoed.

MANNIE ***voelt op zijn hoofd, zacht voor zich heen mompelend***
Ik draag geen hoed.

MAJA ***giechelend, aanstellerig***
Een dameshoedje niet. Dat is licht. Licht als...

Ze maakt een vaag gebaar, maar herinnert zich het woord niet meer.

BRUIN ***trots***
's Morgens als ik blootshoofds de zon ontmoet
die ik de vorige dag geschapen heb -
voortgebracht als een zoon -
gekastijd als een slaaf...

Maakt de zin niet af; zelfde gebaar.

Of 's avonds, als ik de wereld te rusten leg als een maan -
of het kind van de maan -
of de hond van de maan -

Gelach; ze stoppen even met spelen, gaan dan onmiddellijk weer verder.

als een motorfiets...

Gegrinnik. Zijn gebaar verwaait en hij jongleert verder.

MANNIE ***gespeeld suggestief***
Die zon hè, die je 's morgens ontmoet -

BRUIN ***verder jonglerend***
Ja?

MANNIE
Die is van mij.

Gelach; ze stoppen even en gaan onmiddellijk weer op in hun spel, behalve Bruin.

BRUIN ***kinderlijk ontsteld***
Och, niet waar. Je fantaseert maar wat.

MANNIE
Bewijs het maar eens.

BRUIN ***slim, kwasi-filosofisch***
Wat gebeurd is niet meer bewezen hoeft te worden, dat weet je.

MANNIE
O.

BRUIN
Maar daarom is het wel wáár!

MANNIE
Nee, echt niet.

BRUIN ***kwaad***
Wel.

MANNIE ***schudt zijn hoofd; kwaadaardig***
Wat bewezen is niet meer gedáán hoeft te worden. Nu niet en in het verleden niet.

Bruin staat perplex. Hij bedenkt zich, vinger aan de mond. Dan triomfantelijk

BRUIN
Verleden hoeft nóóit bewezen te worden; het bestáát!

MANNIE
Dat dacht je maar.

Gaat verder met spelen.

BRUIN ***hoogmoedig***
Ik ben je verleden. Besta ik soms niet?

Mannie kijkt hem lang aan.

MANNIE ***treiterig***
Ik zie niks.

BRUIN ***angstig***
Zie je niks?

MANNIE
Nee.

BRUIN
Echt niet?

MANNIE
Nee.

BRUIN ***tegen Maja***
Zie jíj iets?

MAJA
Ik? *Kijkt.* Nee.

BRUIN ***angstiger wordend***
Saskia, Saskia, zie jij mij?

SASKIA ***kijkt hem lang aan; angstige stilte; aarzelend***
Nee...

Dan

Ja toch... er begint iets te schemeren... ik zie iets... heel, heel vaag...

BRUIN ***mompelend***
Dus toch. Leugenaar.

Hij houdt zich echter koest omdat het antwoord hem niet geheel bevredigt. Hij schudt zijn hoofd en gaat verder met jongleren of voert een goochelkunstje uit. Het blijft even stil.

MANNIE
Herinner jij je nog, lang geleden, dat ik de stoommachine uitvond? Wanneer was het ook weer?

Bruin reageert niet. Mannie vervolgt peinzend

De volgende stap was toen niet moeilijk meer. Twee jaar later had ik een heel land versleept. Weer een jaar later met mijn eigen handen -

Hij steekt ze op

met mijn eigen handen de Oceaan gedempt.

Vriendelijk verzoekend

Herinner je 't nog?

BRUIN
Ik herinner me niets meer. Ik besta lekker niet.

MANNIE ***bedrukt***
Ik heb me vergist; je bestond wél.

BRUIN ***hoofdschuddend***
Nee.

MANNIE
Maar ik zie je toch?

BRUIN
Gezichtsbedrog.

MANNIE ***verwezen***
Gedempt met mijn eigen handen.

Kijkt ernaar, heft ze op.

Met spieren als elektrische kabels, met vingers als drilboren, nagels als excavators -
Daarmee heb ik oorlogen gewonnen, steden gebouwd, wegen afgerold, vliegtuigen het luchtruim ingeslingerd...
Ik heb het toch niet allemaal voor niets gedaan? hè Bruin!

Bijna huilend

Saskia, hij bestaat, is het niet? Toe, zeg dat hij bestaat.

SASKIA
Welnee.

MANNIE
En straks zei je...

SASKIA
Ik zag het alleen maar schemeren. De mist is weggetrokken.

Bruin wrijft zich in zijn handen.

MANNIE ***radeloos tot Maja***
Maja, jij was mijn vrouw, zeg jij het. Hij bestaat, is het niet, en wat ik gezegd heb is toch gedáán?

Maja, die de hele tijd nauwelijks geluisterd heeft, draait zich een kwartslag om.

MAJA ***lethargisch***
Wie bestaat?

MANNIE
Bruin. Toe, zeg het. Vlug.

MAJA ***peinzend, kijkt langs Bruin heen, tuurt***
Hoe ziet hij er uit?

MANNIE ***hoopvol, zijn blik op Bruin gericht***
Hij heeft een paar ingedeukte wangen. Zijn ogen kijken of hij alles begrijpt wat hij niet begrijpt. Zijn handen zijn ineengeschrompelde dwergen. Zijn mond denkt langzaam na wat zijn oren hem influisteren.

Bruin doet of hij het niet hoort, maar de diepe rimpels in zijn voorhoofd tonen aan dat hij geprikkeld toeluistert.

MAJA
Verder?

MANNIE ***aarzelend***
Verder...

MAJA
Draagt hij een matrozenpakje?

MANNIE
Ja!

MAJA
Heeft hij een neus?

MANNIE
Ja ja! - Zie je hem?

MAJA
Nee - Ja toch.

Aarzelend

Ik zie iets dagen. Ik begin iets te zien. Hij heeft -

Breekt af.

MANNIE ***opgelucht***
Goddank.

BRUIN ***kwaad***
Kreng. Bemoei je met je eigen zaken. Nu besta ik tegen mijn wil.

MAJA
Ja, nu zie ik hem goed. Ik herken hem.

Mannie volgt haar gespannen.

MAJA ***extatisch***
Hij heeft mij over mijn schoonheid gestreeld; als een voorjaarswind is hij over mijn gastvrijheid gestreken. Hij beroerde mij met zijn vingertoppen; ik voelde dat het goed was.

SASKIA ***terzijde***
O, hou op.

Bruin maakt een zelfingenomen handgebaar, te kennen gevend dat het hem achteraf toch wel meevalt op deze wijze te hebben bestaan.

MAJA ***niet te stuiten***
Als ik aan hem denk is het of mijn haren natuurlijke golven krijgen, een glanzend, eeuwigdurende permanent, en of mijn lichaam zachtjes golft als de zee.

Wiegt met haar lichaam.

Als ik hem zie is het of ik op slag nieuwe kleren draag -

Glimlacht dromerig

of helemaal geen kleren.
Door hem word ik opgebouwd uit kussen, geboetseerd uit zijn omhelzingen. Zijn zonsondergang is mijn rouge, zijn nachtelijk donker mijn mascara.

MANNIE
Dank je. Nu weet ik zeker dat hij bestaat.

Bruin haalt zijn schouders op, niet ontevreden overigens.

MAJA ***uit haar droom ontwakend en het spel hervattend***

Ach wat schoonheid. De volgende keer ga ik mijn schoonheid duur verkopen.

BRUIN

Héb je dat dan niet gedaan?

Maja haalt haar schouders op en gaat weer op in zichzelf. De anderen vervolgen onverstoord hun spel.

MAJA

Schilderen, of opgeschilderd worden, het is allemaal...

SASKIA

IJdelheid. Ik heb maar weinig spiegels ontmoet in mijn leven. Achter alle spiegels loeren mannen en alle mannen zijn hetzelfde, net als spiegels. Alleen hun zonen zijn anders. -

Dromerig

Ah, mijn zoon.

Stopt haar spel, richt zich in een eenzelvige monoloog tot zichzelf

De zoon die ik gekregen heb was van de vrouwenbeweging; daar kwam hij uit voort; bij de vrouwenbeweging was het als bij moeder thuis. Warm, gezellig; gezellig en warm.

Wat hij van het leven geleerd heeft, heeft hij van mij geleerd. Ik heb hem niet alleen geleerd hoe hij melk moest opzuigen, iemand een hand geven of zijn hart, niet alleen dat hij zijn mutsje moest opzetten als het koud was, of in z'n soep blazen als die te heet opgediend werd, maar ook hoe hij zijn verdriet kon opvangen, zijn gezin beperken, zijn wapens wegwerpen zonder gevaar.

Lacht sluw.

Saskia de domme; Saskia de onderdanige; Saskia die aan de kant geschoven wordt als een meubel... Laat Saskia maar lopen. Voor haar

zijn alle mannen kleine meneertjes, kleine meneertjes met neusjes, oogjes, oortjes, met beentjes die lopen...

Melancholiek

Ah, mijn zoon. Hij is van mij weggegaan... maar hij zal naar mij terugkeren.

Bitter

Ik had gehoopt dat hij sterk zou zijn, vriendelijk als de schaduw: niet te warm, niet te koud. - Maar het enige dat hij doet is zijn vader nabootsen.

Melancholiek

Mijn zoon -

Kinds wordend

Kom terug, mijn zoon. Je moeder zal je wiegen. Kom, kom...

Ze maakt de bewegingen van kindje wiegen en neuriet....

zal je in slaap wiegen. Suja, suja...

Ze droomt al wiegend weg. De anderen gaan op in hun spel, Maja eventueel wat meewiegend. Bruin voert een spel van handbewegingen uit, speelt een kleine fabel, bijv. Klein Duimpje en de Reus. Ineens stopt Bruin.

BRUIN ***tegen Mannie***

Herinner je je nog hoe er eens een geleerde bij me kwam, die meende de zwaartekracht uitgevonden te hebben?

MANNIE ***kortaf***

Nee.

BRUIN

Ik heb hem poëzie laten schrijven. Toen bestond de zwaartekracht alleen nog maar in zijn verbeelding.

Gegrinnik. Spel.

MAJA

Ach, zeg ik tegen mijn butler, er liggen nog een paar vergeten lustgevoelens in de kast, derde plank van onder, wil je mij die even aanreiken? - Hij

reikt ze mij aan en o boy, ze waren helemaal bedorven. - Ik zeg: Gooi ze maar in de vullisbak. En weet je wat hij zegt? Hij zegt: Mevrouw, mag ík ze hebben? Voor mijn verloofde?

Gegrinnik. Spel.

MANNIE

Eind negentiende eeuw dacht ik nog, als ik mijn vuist in de grond stopte, dat er aardappels uit zouden groeien...

Gegrinnik.

BRUIN

Míjn idee.

MANNIE

Een idee moet je opbouwen als een boerderijtje. Dat dacht ik. Je begint in de grond. Heipalen, fundamenten.

Hij maakt stampbewegingen met zijn handen.

Dan langzaam opbouwen, steen voor steen.

Hij bouwt met zijn handen het huis op.

Dan langzaam afdekken, woord voor woord. In de stal een koe, op het erf een vader, in bed een vrouw, in het hondehok een kind...

Gegrinnik.

MANNIE

Maar uit mijn vuist groeiden geen aardappels en de koe kwam in bed te liggen.

Gegrinnik.

MAJA

Bedoel je mij daarmee?

SASKIA

Of mij?

Mannie negeert ze.

MANNIE
Daarom heb ik in plaats van een boerderij maar een kasteel gebouwd.

BRUIN
Een luchtkasteel.

MANNIE
In een luchtkasteel besta je alleen zelf - ben je pas echt Koning.

BRUIN ***smalend***
Koning...

Gelach.

MANNIE
Of niet soms?

Gelach. Mime. Hij kijkt beurtelings naar elk der anderen, vertwijfeld.

Of niet soms. Ik was toch...

Woest

Of niet soms?

Verdwaasd

Ik was...

Hij maakt zijn zin niet af, verliest zich weer in zijn spel.

Een, twee, drie. Een, twee, drie.

BRUIN ***met hoge falsetstem, maar alsof hij redelijk redeneert***
Laatst vroeg een hooggeplaatst prelaat aan een van mijn andere ondergeschikten: Zeg me eens - wie heeft de schepper geschapen?

MANNIE ***terzijde***
Ik.

BRUIN
Het antwoord luidde: Er was eens een griekse god die op zekere dag de dieptepsychologie uitvond. Zo kwam hij tot de ontdekking dat hij niet bestond, - dat hij alleen maar een projektie was. Toen werd hij maar mens. - Kijk, ik op mijn beurt zou kunnen zeggen... zou kunnen zeggen...

Hij verliest zich

weer in zijn spel.

MAJA
Beter één man in de hand dan twee in de lucht.

SASKIA
...twee op de vlucht.

BRUIN ***plotseling driftig***
O, ik weet het wel, de mensen beschouwen mij als... beschouwen mij als... Maar ik ben...

MANNIE
Anders mij wel.

BRUIN
Maar bijgod, ik ben geen...

MANNIE
Ik ben...

BRUIN
Ik ben...

SASKIA ***hysterisch***
- een stuk dood verleden.

BRUIN ***schreeuwend***
Ik ben geen verleden.

MANNIE ***idem***
Ik ben Napoleon.

BRUIN
Ik ben die ik ben.

MANNIE
Ik ben Nebucadnezar.

MAJA
Ik ben de lieve hoer van Babylon.

SASKIA
Ik ben...

BRUIN

Ik...

MAJA

Ik...

MANNIE

Ik...

BRUIN

Ik...

SASKIA

Ik...

Etcetera.
Ze bukken zich voorover, wiegen met hun bovenlichaam. Gebrul als van wilde en tamme dieren, verstrekt door geluiden uit een bandopname-apparaat.
Namnam stormt het toneel op, jong maar reeds oververmoeid, een rijzweep in de hand. Hij is nu ongeveer op een leeftijd aangeland die de anderen hadden in het vorige stadium, of iets jonger; ongeveer vijfentwintig à dertig jaar. In ieder geval is hij al heel jong. Hij draagt de bij zijn leeftijd behorende kleding.

NAMNAM

Koest!

Ze razen door.

NAMNAM

Koest, zeg ik!

Hij knalt met de zweep als een leeuwentemmer naar ieder van hen zonder ze te raken; ze gehoorzamen een voor een, zij het tegenstribbelend. Ze lachen hem uit. Misschien gaat er wel één opzitten en 'bidden' als een beer.

Stil!

Knalt met zweep.

Kan ik dan geen uur

rustig leven, zonder dat jullie er met je grote woorden tussenkomen?

SASKIA
Mijn zoon.

Ze strekt haar armen uit.

MAJA
Mijn zoon, mijn Koning.

Ook zij strekt haar armen uit.

MANNIE
Mijn opvolger.

BRUIN
Mijn eniggeborene.

NAMNAM
Stil!

Hij slaat weer met de zweep. Kwaad

Lawaai, eeuwig dat lawaai! Ik kan mijn rug niet keren of het verleden stormt op; ik kom aan de toekomst niet toe.

Bitter

Nu jullie rol uitgespeeld is, spelen jullie verder in het verleden. Dat is voor jullie nooit uitgespeeld.

Maja richt zich behaagziek op, als vroeger, Mannie strekt zijn borst, zelfingenomen.

NAMNAM ***smekend***
Alsjeblieft; laat me één moment met rust. Laat me één moment met rust, wil je.

Gelach.

Ik heb er driekwart van mijn leven over gedaan om jong te worden; laat me nu nog wat jong blíjven - even maar - dat ik kan voltooien wat ik me heb voorgenomen.

SASKIA ***wenkt hem***
Kom kom.

Maja wenkt; voert strip-teasebewegingen uit zonder die te voltooien. Namnam vervolgt zijn monoloog, nu eens smekend, dan weer dringend of kwaad, en voortdurend

onderbroken door hun gelach, gekir of gefluister.

NAMNAM
Ik zal de aarde omvormen tot een goede aarde waarop ouders in vrede kunnen leven.

Gelach.

Ik zal crèches inrichten die op paleizen lijken; speelgoed konstrueren zo echt dat het de werkelijkheid evenaart, maar zonder de gevaren van de werkelijkheid; een toestel uitvinden dat alleen de mooiste herinneringen weer levend maakt... dat zal ik.

BRUIN ***spottend***
Bravo!

NAMNAM
Ik zal het groen net zo lang opschilderen tot het weer groen wordt,
groen dat zwart geworden is door jullie adem.
De vogels zullen weer vogel worden en kwetteren,
iedere dag zal ik een leuke kunstmaan afschieten,
nergens zal meer honger geleden worden, - geen echte honger en geen lekkere honger -

MANNIE
Bravo, bravo!

BRUIN ***zelfingenomen***
Míjn woorden.

NAMNAM ***vermoeid***
Hou op met dat bravo-geroep. Ik heb het al zo vaak gezegd, en iedere keer opnieuw hebben jullie bravo geroepen.

MANNIE
Bravo!

Gelach.

NAMNAM ***geprikkeld***
Wat is er? Waarom lachen jullie?

Het gelach zwelt aan.

Heb ik iets geks gezegd?

Hij valt woest uit en knalt met de zweep.

Koest! - Koest jullie! - Koest!

Inmiddels is Cily het toneel opgekomen. Namnam veegt zich met een arm over zijn voorhoofd.

CILY ***vriendelijk***
Namnam! Wat is er?

NAMNAM ***terneergeslagen***
Ze zijn weer bezig. - Waarom toch? - Ik doe alles om hun het leven naar de zin te maken, en als dank lachen ze me uit.

Op jeugdige toon tegen Cily

Waaróm lachen ze?

CILY
Misschien wel omdat je de taal van je vaders spreekt; die kennen ze te goed.

NAMNAM ***geschrokken***
Ik? De taal van mijn vaders?

CILY
Misschien niet helemaal dezelfde, maar het lijkt erop.

NAMNAM ***naïef***
Hoe kan dat nou?...

Gelach. Hij schrikt op en wordt weer kwaad. Cily neemt hem bij de arm.

CILY
Trek het je niet aan; ze weten niet beter. Je moet ouders wat toegeven. - Breng de volgende keer maar een draagbaar radiootje voor ze mee, of een glinsterend televisieapparaat, dan kunnen ze zichzelf horen en zien.

NAMNAM

Dat hebben ze al; alles hebben ze al.

CILY ***plotseling heftig***

Laat ze dan links liggen. Je hebt ze toch niet nodig?

NAMNAM ***moedeloos***

Ik weet het niet. - Voor wie anders doe ik het allemaal. Stel ik mijn kranten samen, richt ik politieke partijen op, bedenk ik filosofieën die aan hun leeftijd aangepast zijn? Voor wie anders dan voor mijn ouders - al die uitvindingen, die boeken, die wetten, - dat ze toch maar vooral een onbezorgde jeugd zullen hebben.

CILY

Doe je 't niet voor mij?

NAMNAM

Natuurlijk, ook voor jou, maar jij bent een deel van mijzelf. -

Vertrouwelijk

Herinner je je nog toen ik de macht overnam, in het begin? Hoe we toen net deden of ze niet bestonden? Een paar dagen ging het goed, toen kwamen ze opzetten met hun gesis en gekraai en woordgepruttel. En als ze niet zelf aanwezig waren, dan persten ze hun gedachten wel door de muren heen; ongemerkt beïnvloedden ze alles wat ik deed, slopen binnen in wat ik dacht. Het was om hels te worden.

En weer liep ik er in, net als vroeger.

Imiteert Bruin

Namnam! -

Imiteert zichzelf

Ja vader!

En ik meteen aan komen dribbelen, helemaal uit mezelf. Een nieuwe vrijheid, jawel, maar het resultaat was hetzelfde.

Imiteert Mannie

Namnam! -

Imiteert zichzelf

Ja. vader! - En zo verhuisde de oude

Namnam van de ene box in de andere. En weer: 's avonds uitgelaten worden, nu zonder halsband, erotische spelletjes naar hartelust - verrukkelijk - maar vooral geen rimpelige oude mannetjes maken hoor... ze mochten eens aan politiek gaan doen! ze zouden eens moeten delen... Nee, dan deze baby's... Mijn god!

CILY
Maar je hebt het toch zelf gewild?

NAMNAM ***moedeloos***
Ik weet het niet meer; ik kon geloof ik niet anders.

CILY
Wat had je dán willen doen?

NAMNAM
Wat ik had móeten doen? - Wéigeren; niet de verantwoordelijkheid op me nemen. - Maar nee; ik zou de zon wel voor ze doen opgaan, iedere dag opnieuw, een stabiele zon; iedereen zou nog maar één dag per week hoeven te werken; op zondag, zes dagen zouden ze mogen rusten, dan zou ík wel werken... O god, ik ben er zo ziek van.

Hij wendt zich om. De anderen zijn tijdens het laatste gesprek in een kring op hem toegeschuifeld, geruisloos en met gestrekte nieuwsgierige halzen om geen woord te missen. Hij betrapt ze in die houding.

Kijk ze daar staan.

Ze beginnen te grinniken, eerst zachtjes, dan luider en luider. Namnam valt kwaad uit

Ondankbare honden.

Hij laat zich tegenstribbelend meetronen.

Cily, begrijp dan toch; niet alleen ons verleden verpesten ze, maar ook onze toekomst. De

ónze.

CILY ***sussend***
Toe, laat ze maar. Kom mee.

De anderen zijn enkele passen meegeschuifeld, roepen

'psst, psst'

naar hem of naar elkaar.

MANNIE
Psst, de Koning.

Gelach.

BRUIN
Geloof jij dat hij de Koning is?

MAJA
Psst, psst.

SASKIA
Welnee, anders...

BRUIN
Anders...

Namnam en Cily zijn bij de uitgang gekomen. Namnam draait zich nog eenmaal woest om.

NAMNAM
Weg! - Wat hebben jullie zelf gedaan? Wie zijn jullie zelf? Wie? wie?

Even is het doodstil. Dan

MANNIE ***verschrikt***
Wie?

BRUIN ***verwezen, aarzelend***
Wie?

MAJA ***kinderlijk, met hoog stemmetje***
Wie?

SASKIA
Ja, wie?

Dan barsten ze allemaal weer in gelach uit, een gelach dat

veel weg heeft van een gekrijs van furiën, eventueel door luidsprekers versterkt en herhaald. Namnam heft de zweep.

NAMNAM ***buiten zichzelf***

Koest! Tuig. Gekooid moesten jullie worden, gemuilkorfd, de tong vastgebonden. - Koest! Jullie maken mij stapelgek.

Hij stormt op ze toe en ze rennen krijsend terug naar hun plaats. Namnam knalt met de zweep.

Koest! - Koest! - Koest!

Hij slaat naar Mannie en vervolgens naar de andere drie.

MANNIE

De berg heeft een muis gebaard, de berg sterft.

Hij valt neer, zucht, steunt, rochelt, speelt dat hij sterft.

BRUIN

Het woord heeft een woord gebaard, het woord sterft.

Hij sterft.

MAJA

Alle schoonheid is cosmetica, de schoonheid sterft. Ah...

Ze sterft.

SASKIA

Mijn zoon!

Ze sterft.

Tezamen geven ze een massale sterfscène ten beste.
Stilte.
Namnam ziet het resultaat ontsteld en vol afgrijzen aan, strijkt met zijn hand over zijn ogen.

CILY

Wat heb je gedaan?

Namnam wankelt, doet een paar passen, als een blinde die zijn richtingsgevoel kwijt is. Cily neemt hem bij de arm.

NAMNAM ***ziet om zich heen***

O, aarde zonder vaders, zonder voorouders. Lege aarde. - Cily, waar ben je?

Hij strompelt zoekend rond.

Waar ben ik?

CILY
Hier. Stil maar, stil maar. Cily is hier.

NAMNAM
Ik voel je niet. Waar ben je?

CILY
Hier; hier.

NAMNAM
Ik ben er niet...

Grijpt naar zijn hoofd.

Mijn hoofd!

CILY
O god. Stil maar, stil maar.

Ze pakt zijn hoofd.

Kom.

Ze leidt hem naar een plaats waar ze kunnen zitten.

NAMNAM ***op kindertoon***
Mijn hoofd is mijn vader. Het kruipt over de aarde.

CILY
Sst, sst.

NAMNAM
Velen zijn uitverkoren, weinigen weten het.

CILY
Stil maar, het hoeft niet meer.

NAMNAM ***richt zich op in zijn volle lengte, trots en waanzinnig***
Ik zal mij vaders maken naar mijn beeld;
ze zullen mij aanbidden.
In mij zullen ze ondergaan, in mij opstaan.
Ik zal de zon kneden tot hij rijp is als een puist,
dorstlessend als een meloen,
en ik zal hem tot ontploffing brengen.
En de kindvaders zullen jammeren van vreugde, kreunen van blijdschap en extase.
Ik zal steden bouwen van zoetgeurende drek,

bomen en bloemen maken van springlevend afval,
machines en dieren van kapotte ikken,
en de kindvaders, zij zullen kermen van toekomst, kreunen van blijdschap en vitaliteit.
Op een reusachtig oor van trommelvliezen zal ik beuken en dreunen
tot de wereld juichend ten onder gaat;
en ik zal mij een nieuwe wereld scheppen van afval en kapotte ikken,
van machine-onderdelen en levend niets,
ik, de Koning.

Ze zijn hij de verhoging gekomen nu.

CILY

Kom even rustig bij me zitten. - Naast me.

NAMNAM *idioot*

Het hoogmoedig water wast de wereld schoon; de bomen buigen voor het water. Ik ben het water.

CILY

Stil nu, stil nu. Namnam moet lief zijn, lief gaan slapen. Hier.

Duidt op haar schoot. Namnam vlijt zich neer; Cily neemt zijn hoofd op haar schoot zoals ze dit ook in het eerste stadium deed toen hij nog een stokoude baby was. Het licht wordt iets gedempt en concentreert zich op de twee figuren. Namnam nestelt zijn hoofd behaaglijk in haar schoot, ontspant zich.

NAMNAM

Sprookje vertellen, sprookje vertellen.

CILY

Nee, nu niet. Later. Namnam moet nu slapen gaan. - Welterusten, lieve Namnam.

NAMNAM *met kinderstem*

Er was eens een man die vroeg aan een ezel - waar de weg lag - die naar de zin van het leven leidde. De ezel antwoordde: Volg mij maar. En zo kwamen ze bij een reusáchtig groot...

CILY
Sst, sst nu.

Namnam nestelt zijn hoofd dieper in haar schoot. Cily croon't hem in slaap met een kinderliedje.

CILY
Mijn wolk heeft een hoofd en een zon,
een koninkrijk en een maan,
en gedachten als mensen er tussen;
mijn wolk heeft een scepter van politiek
en een carrousel van ekonomie,
waarmee hij door droomland rijdt.

O je hebt met je wolk mijn dromen gedoofd,
je hebt mij een menselijke kroon opgezet,
die jij hebt afgezet;
maar mijn liefde is niet gedoofd,
want ik heb nooit in reuzen geloofd,
ik heb alleen in jou, mijn koning geloofd.

Mijn koning is voorbijgegaan,
er is geen nieuwe koning opgestaan -
Ik wíl geen nieuwe koning op zien staan!

- Misschien droom je wel dat je slaapt,
dat de wereld is die je slaapt,
of dat je slapend de wereld schiep.
Of droom je ook mij als je slaapt,

zodat ik pas leef in je slaap?
Slaap wolkje slaap, slaap wolkje slaap.

Slaap wolkje slaap. Slaap wolkje slaap...

Tijdens het laatste tafreel zijn de doden langzaam weer tot leven gekomen; ze richten zich centimeter voor centimeter op; halverwege overeind, luisteren ze met gestrekte halzen en nieuwsgierige maar neutrale ogen geïnteresseerd toe, alsof het een merkwaardige toneelscène betrof en niet de werkelijkheid.